

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Parallela Geographica Italiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

Cap. VII. De Regno Neapolitano.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13120

LVDI- BVS.	} eius rudera extant. Fufinianum : <i>Fufignano</i> , Calcagninorum Comitum, et Ferrariâ, castellum.
FLV- VII	
FER- RA- RIEN- SES.	} PADVS, { Primarium : <i>Primaro</i> , quasi Primum. le Pó, { Volanzæ : <i>di Volana</i> , à quo portus dicitur. cuius { Abbatis : <i>dell' Abbate</i> , ductum manu ostium. hic 5. { Gaurus : <i>di Goro</i> . ostia { Quintum Ostium : <i>le Fornacé</i> , dirimit hunc } agrum à Ducatu Veneto, <i>le Dogado</i> . Tartarus : <i>Tartaro</i> , diuidens hunc agrum à Veronenfi ex parte. Vaternus : <i>Santerno</i> , alluens Bastiam oppidum. Senus : <i>Seno</i> , irrigans Baniacauallum.

CAPVT VII.

De Regno Neapolitano.

OLIM Regnum Neapolitanum in quatuor duntaxat prouincias distributum erat, Campaniam Felicem, Aprutium, Apuliam & Calabriam, ad quas postea excogitata referrebantur : nunc ita se habet eius diuisio.

I	{ CAMPANIA FELIX, seu ITALICA, vulgò <i>Terra di Lauoro</i>	{ Neapolis : <i>Napoli</i> , nobis } <i>Naples</i> .
II	{ PRINCIPATVS	{ CITERIOR. Salernum : <i>Salerne</i> .
III	{ <i>Principato</i> .	{ VLTERRIOR. Beneuentum : <i>Beneuent</i> .
IV	{ Apulia, quod nomen defecit,	{ CAPITANIATA } Manfredonia. } <i>la Capitanate</i> .
V	{ <i>la Pouille</i> .	{ TERRIT. BARIENSE. } Barium : <i>Bari</i> .
VI	{ <i>le</i> .	{ TERR. HYDRUNTINVM } Hydruntum : <i>Otranto</i> . } seu TARENTINVM. } Tarentum : <i>Tarento</i> .
VII	{ APRVTIVM	{ CITERIVS. Lancianum : <i>Lanciano</i> .
VIII	{ <i>l' Abruzzo</i> .	{ VLTERRIVS. Aquila : <i>Aquila</i> .
IX	{ COMITATVS MOLISSINVS	{ Boianum : <i>Boiano</i> .
	{ <i>de Molisse</i> .	{ Molissa : <i>Molisse</i> .

- X { BASILICATA } Acherontia : Cirenza.
 { la Basilicate. }
- XI { CALABRIA } CITERIOR. Cosentia : Consenza.
 XII { la Calabre. } ULTERIOR. San-Seuerina.
- XIII { I N- } BOREALES. Tremitanæ : de Tremitti.
 { SVLÆ } AVSTRA- } Ænaria : Ischia.
 { LES } Caprea : Capri. &c.

§. I. Descriptio historica Regni Neapolitani.

NVM. I. Origo huius Regni.

PARS hæc Meridionalis Italiæ ex quo Imperium Occidentale Ro. intercidit varias est experta vices. Primum enim paruit Gothis, deinde Longobardis ex parte, deinceps Græcis, Francis, Sarracenis, Normannis, Sueuis; iterum Francis, Arragonensibus & Hispanis, vt ex eius Regni historiâ liquet.

Vt de reliquis taceam nec rem altiùs videar repetiisse, Sarraceni iam ab anno 845. hanc regionem infestabant, & quamquam subinde sæpè deuicti sint, atque concisi, nonnisi tamen ab Othone II. eiekti sunt ex Apuliâ, atque Calabriâ quas fortiter tuebantur. Sub annum 1000. Græci utrâque hac prouinciâ potiebantur, quæ tamen expositæ erant deprædationibus Sarracenorum Siculorum. Normanni itaque ex eorum profapiâ qui sub annum 900. Italiam ingressi erant, & in Romandiolâ aliquid agri obtinuerant, egregiam rei Christianæ nauarunt operam; Guilelmus qui à Brachio Ferreo nomen traxit filius Tancredi, expulsis ex Apuliâ Græcis perfidis dictus est Apuliæ Comes, cuius frater Robertus Guiscardus Apuliæ Calabriam adiunxit, & vtriusque Dux creatus est à Nicolao II. Eius quoque frater alius Rogerius quicum expulit Sarracenos ex Siciliâ, factus est eiusdem Siciliæ Comes. Ex Roberto Guiscardo nati sunt Rogerius II. & Bohemundus qui in Syriam profectus creatus est Princeps Antiochiæ; ex Rogerio II. natus est Guilelmus, cui dum pergeret Constantinopolim, vt duceret filiam Imperatoris, Rogerius II. filius Rogerij I. Comitiss Siciliæ, Apuliam rapuit, atque Calabriam. Is Rogerius iam potentissimus se Regem Italiæ dixit, sed statim reliquit nomen ex

quo sibi plus inuidiæ, quàm honoris conflauerat. Verùm paulò post dictus est Rex vtriusque Siciliæ ab Anacleto Pseudopontifice. NORMANNORVM porro posteritas defecit in Tancredo notho, quo mortuo transiit ad SVEVOS per Henricum VI. filium Friderici Ænobarbi, qui à Cælestino III. productus est, quia hoc regnum rediisse putabatur ad sanctam Seden extinctis legitimis hæredibus. Henrico successit Fridericus, huic Conradus, huic Manfredus qui regnum & vitam perdidit anno 1265. quando transiit regnum ad FRANCOS, & *Domum Andegauensem* per Carolum Comitem Prouinciæ S. Ludouici Gallorum Regis fratrem. Is ab Urbano IV. Rex vtriusque Siciliæ creatus est eâ lege, vt nullus Rex Siciliæ Imperium ambiret, neque se negotiis Hetruriæ, & Longobardiæ immisceret. Hæsitque hoc regnum in familiâ Andegauensi vsque ad annum 1383. quando Urbanus VI. Ioannam Reginam exauðorauit, quòd fauisset Clementi VII. Antipapæ, eique substituit Carolum III. Dyrrachinum qui vtriusque regno præfuit, habuitque successores Ladislaum filium, & filiam Ioannam II. qui inter seditionem & bella tantùm regnauere in regno Neapolitano. Anno 1382. Ludouicus Valesius adoptatus à Ioanna I. rerum potitus est in regno Neapolitano, cuiusque posterius, quibus successere Reges nostri Ludouici XI. Carolus VIII. Ludouicus XII. Franciscus I. Henricus II. Sed cùm Ioanna II. adoptasset sibi Alphonsum Aragoniæ Regem tum agentem in Sardiniâ, is anno 1434. in vtriusque Siciliæ regnum irrupit, & crebris fraudibus (vt nostri loquuntur Annales,) vt scribunt Hispani virtute Consalui quem suum Scipionem dicunt, in Aragoniam domum, amplissimam hanc ditionem traduxit. Sic eâ potitus Ferdinandus ex quo ad Carolum V. deuoluta est, & in Hispanicâ familiâ restitit, vsque ad nostram ætatem, quando nihil propius factum est quin ab eâ reuelleretur, seditione Neapolitanorum qui se tributis grauari querebantur.

NVM. 2. *Nomina Regni Neapolitani, & Prouinciæ eius.*

PRIMò dictum est Regnum Siciliæ cis Pharum, de quo nomine iterum agemus in Siciliâ, vbi originem huius vocis inuestigabimus. Inde dictum est regnum Neapolitanum à præcipuâ, & maximâ eius vrbe. Appellatur etiam aliquando Regnum, vnde equi

equi Neapolitani, aliquando vocantur *Chevaux, ou Coursiers de Regne.*

CAMPANIA olim ἀπλώς dicta, postea Felix à fertilitate, tandem vocata est *Terra di Lauoro*, vel quia commodissimè aretur, vel quòd non nisi magno labore subacta sit, & conseruata à Romanis, vt vult Leander, vel certè vt Blondus & omnes eruditi, à Campis Leborinis, quorum Plinius meminit.

PRINCIPATVS nomen accepit, quòd magna eius pars Principi Salernitano pareret.

BASILICATA vnde sit dicta negat reperisse vsquam Leander, ait tamen ita dici posse, quòd regio hæc sit asperrima, & ad instar Basiliscus execranda sit; frigidè. Probabiliùs nomen habere videtur à cæli gravitate, & quòd incolas suos solo aëris ductu enecaret.

CALABRIA si ineptis quibusdam Grammaticis creditur, nomen habet à vocibus χαλῶς βρύω, *benè pullulo, seu pubesco*, propter soli fertilitatem; meliùs ita dicitur à populis Calabris, de quibus egimus in Antiquâ, qui ex Apuliâ in hanc partem videntur immigrasse. Aliquando & *Calauria* nominatur.

APRVTIVM, vulgò *l' Abruzzo*, cur sic appellata sit Regio Samnitium, non consentiunt scriptores. Leander quatuor rationes huius vocis proponit. 1. quasi *non Brutia, seu fugitiua*, quòd indigenæ hac notâ infamiæ carerent. 2. ab Aprorum frequentia, quoniam hîc pleræque sylvæ in quibus delitescunt. 3. ab asperitate montium, quasi *Asperutium*. 4. denique communior Blondi, Volaterrani, ipsiusque Leandri, vult Aprutium corruptè pro *Præcutio* dictum esse, à *Præcutinis* populis exiguâ Samnitum parte.

CAPITANATA nomen accepisse dicitur à quodam Duce (Capitaneum Itali vocant) huc misso à Basilio Imperatore, qui inter reliquas vrbes condidit hîc Troiam; hæc Leander ait se legisse in antiquissimis Bononiensium Chronicis: quare Manfredonia locus, antea dicebatur *Portus Capitaniatæ*. Quæ verò Capitaniata dicebatur, cæpta est corruptè efferri *Capitanata* circa ann. 1018. Ita Leander.

N V M. 3. *Quantitas Regni Neapolitani.*

*Longitudo eius desumitur ab ostio Truenti Fl. Tronto ad Prom.
Parall. Geogr. Tom. II.*

CCCccc

Spartiuento, quæ distantia complectitur totos sex gradus maioris circuli, ac proinde 360. mil. pass. leucas Francicas 180. Germanicas 90. Milliaria Italica quidam ei tribuunt 450. sed flexuosum cursum sequuntur.

Latitudo maxima, desumitur à Caietâ, ad ostium Truenti Fl. 110. aliis 112. mill. pass. leucarum Francicarum 55. Germanicarum 27. cum dimidia. *Minima latitudo*, à sinu S. Euphemix 18. aut 20. mil. pass. leucarum nostrarum 9 aut 10. Germanicarum 5. circiter.

Ambitus eius dicitur nunc esse 1460. milliarium omnibus rectè subductis, Collenucius autem ei tribuit 1568. quod deflectere videtur à vero.

N V M. 4. De qualitate totius Regni Neapolitani.

REGNUM NEAPOLITANVM in genere caloribus obnoxium est, maximè cis Apenninum, non ita trans montem illum æstus deserviunt nisi in Apuliâ: tum quia mons ille calorem repercutit, tum quia idem ventos Boreales & frigidos refringit. Vbique rigua est, quia Apenninus ex utroque pede suo innumeros fluuios, & fontes emittit. Vbique oleum, vbique vinum prouenit, vbique pascula lata ex quibus equi Neapolitani, qui 14. annos laborem ferre possunt, immo & annis 20. si bene curentur. Nutriuntur hi æstate, in vallibus opacis, aut in iugis algidis Apennini; hyeme in planitiem deducuntur, maribus, sceminisque discretis ne venere dissoluantur, & sub ilices proceras tempestate sæuiente diffugiunt. Nulla hinc venenata animalia præter Tarentulam & Cherfydros. Tarentulæ morsus musicâ sanatur: Cherfydri ita dicti sunt serpentes qui in terrâ, & aquis viuunt. Locustæ hinc quoque magnam agris perniciem inferunt. In eo metalla omnis generis, & fodinæ auri & argenti desertæ sunt, quia labori non respondebat pretium. Item hinc omnis generis marmora, lapides Lydij exquisitissimi quos *Parangonas* vocant. Bubali hinc quoque vegeti, & grandes, & omnis generis animalia. Sed iam singulas huius regni provincias inuisamus.

CAMPANIA FELIX, seu TERRA LEBORINA mollissimi, & temperatissimi aëris est. Aquis item abundat ad depellendos morbos. Ager hinc fertilissimus, atque cultissimus, & ferè vbique bis in anno flores emittit. Bis quoque lina proueniunt, semel frumen-

tum, quo exciso *Zea*, quæ ideo *Campana*, & *Italica* nominatur, nobis *de l'Epeante*, ex quâ exquisitissimæ pultes. Laudantur hîc vina *Surrentina*, *de Sorrento*, *Massicana* *Massicano*, *Nolanum* *Nolano*, *Græcum* *di Sommâ* ex monte *Vesuuio*. Sulphur eruitur optimum ad *Vesuuium*, Gypsum ad *Caietam*.

PRINCIPATVS CITERIOR. Regio temperatissima est, quare omnes hîc longæui. Aquæ quoque hîc calidæ non pauca, plerisque in locis frumenti ferax, maximè in agris *Salernitano*, *Amalphanis*, *Dianiensibus*, *Ebulensibus*. Abundat quoque croco & moris vbiq; unde multum hinc serici. In plerisque locis oleum, vinum, *zea*, legumina affatim nascuntur.

PRINCIPATVS VLTIOR est paulò frigidior Citeriore, sed aëris saluberrimi est, armentis diues, fructibus abundans; frumento, oleo, vino circumpositis regionibus decedens. Ferina hîc vilissimi pretij est; nuces & castanæ innumerabiles. Metallicæ fodinæ auri & argenti desertæ, quia parùm metalli reddebant.

BASILICATA asperrimum solum habet, sed tamen frumenti, vini, & olei diues; hîc quoque commodissimè crescunt crocus, & gossipium: melis & ceræ copiosus prouentus, quia hîc apes plurimæ. Ad oram leguntur aliquando vniones, sed minuti, & fusci.

CALABRIA egregiè rigua est, cerâ, melle, pascuis, frumento læta. Sed super cæteras merces commendatur *Manna Calabrum*, triplicis generis, vnum dicitur *di Fronde*, quia ex foliis legitur, exquisitissimum prorsus: aliud *di Rami*, quia colligitur ex ramis, aliter dictum *di Pietra*, & *di Terreno*, quia rupibus & terræ adhærescit: tertium denique vile dicitur *di Corpa*, eliciturque instar gummi ex pinis perterebratis, & lacrymas emittentibus. Olim primogenitus Regis *Neapolitani* dicebatur *Dux Calabria*.

Calabria Citerior frugum copia diues est, oleumque optimum emittit, & magni in Italiâ pretij. Mori hîc quoque plurimæ, quare serici magna copia. Sal quoque candidissimum ex rupibus effoditur. Metalla item omnis generis, sed ferrum & calybs aliis anteferuntur: ferinæ quoque ingens copia ex *Apennino*, & syluis amplissimis.

Calabria Vltior, montibus tumet, balneis abundat, dat fructus optimi saporis. Bolus *Armeniacus* hîc ante aliquot annos detectus est. Equi quoque hinc vegeti, armenta innumera, mellis supra quàm credi possit copia, accersuntur.

APVLIA, vt olim nunc etiam calores acerbissimos experitur, & muscas tam importunas vt locum parœmiæ dederint, qui pœnas inferni hîc prægustare velit, huic æstatem in Apuliâ, hyemem ad Aquilam transigendas esse. Certè calor hîc plerumque tantus, vt etiam vina in vasis corrumpantur. Et tamen quod mirabere, pascuis lætissima est, vt mox ex eius partibus edisces.

Capitanata solum habet siccius, & arenosum, pabulum tenue, sed exquisitum, & quod parua copiâ pecori armentoque sufficiat; ideoque Regis nomine pascua leui pretio à possessoribus redēpta, locantur, vnde aliquando Rex subductis impensis ducenta quinquaginta & amplius ducatorum millia conficit; nam ex Aprutio, & vicinis agris huc armenta & pecora deducuntur; foruntque hîc aliquando 5. milliones pecudum numeratas esse, supra mille capitaboum, mille equorum; sed arboribus ferè tota caret.

Barenfis ager temperatissimus est, frumenti, & leguminum ferax, item & croci, atque omnis generis fructuum. Phalangia quoque, seu Tarentulæ hîc plus nocent, quàm in aliis Italiæ locis. Serpentes hîc quoque plurimi, sed Ciconiæ egregiam operam locant iis exterminandis.

Hydruntinus ager grandini obnoxius est, atque fulminibus; sicior est, & tamen pascuis lætus. Oleum eius toti Italiæ sufficeret. Chersydri hîc plurimi visuntur; item & locustæ quas *Canalettas* vocant, earum examina sæpe agros defolarent, nisi Gaiij (volucrum genus est) ea dissiparent. Ex plebe hîc plurimi leprosi, quia suillâ carne, & ficibus siccis plebeij victitant.

COMITATVS MOLISSENSIS fertilis est, & frumento abundat, croco, vino, gossipio, serico. Hîc tam multæ feræ, vt earum caro domesticis vilius veniat.

APRVTIVM CITERIVS riguum est, collibus tumet, syluis distinguitur, ideoque frigidius cæteris reliquis huius regni partibus. Dat frumenti, vini, olei, croci plurimum. Pix quoque hîc è terrâ eruitur. Niuës hyeme hîc tantæ, vt ex montibus deuolutæ plerumque viatores obruant, maximè ad montem Maiellam.

APRVTIVM VLTERRIVS quoque frigidum, vnde prouerbium enius suprâ meminimus in Apuliâ. Ad Aquilam crocus ita crescit, vt toti Europæ sufficere videatur. Abundat quoque frumento, lino, fructibus, & ferinâ.

NUM. 5. *De Moribus incolarum Regni Neapolitani.*

INCOLÆ huius Regni pessimè audiunt apud reliquos Italos, unde prouerbum, Regnum Neapolitanum *Paradisum* esse, sed incolas *Demonas*. Generosi sunt omnes, & fortes, atque luculentam Hispanorum Regi nauant operam in omnibus bellis, & si hi deficerent equestris militia Hispanorum planè iaceret. Nobiles hinc ferè otiosi viuunt: Omnes eleganter vestiti incedunt. Nusquam plures meretrices quàm Neapoli. Mulieres tam splendidè vestitæ, vt nobiles à plebeiis vix distinguantur. Frugales sunt Neapolitani, & parci, sed cùm res exigit splendidi supra vires atque fortunas. In seditiones propendent, quibus ætate nostrâ iugum Hispanicum tantùm non excusserunt. Lingua Neapolitana inquinatior; sed longè magis Calabra; turpissima, & ridicula Apula.

CALABRI astuti creduntur omnes, malitiosi, pertinaces, quæ vitia auxere quoque Albani, qui ex Græciâ inter hos sparsi sunt. Ingenio sunt peracri, corpore compacti, & expeditissimi ad longum iter peruolandum.

APVLI robusti omnes, atque proceri, ad bella nati, & satis fideles, sed ingenij obtusioris.

SAMNITES denique, seu incolæ *Aprutij*, generosi, candidi, fortes, liberales, fideles, & multùm de Gallorum moribus referunt.

Cætera quæ de iis circumferuntur satyræ potiùs videntur, quàm morum obseruationes.

NUM. 6. *Politia huius Regni.*

STATUS HVIVS REGNI. Nobilitatis hinc infinitus propemodum numerus est; recentior libellus editus Amstelodami numerat 19. Principes, Duces 25. Marchiones 37. Comites 54. Barones supra mille. Alij minorem numerum suggerunt, alij maiorem. Certè qui Gallicè editus est de Principibus Italiæ tractatus, 60. Principes suggerit, ferè centum Duces, plures Marchiones, pauciores Comites, de Baronibus cum Amstelodamensi concinit. His defunctis, nisi consanguinei sint adèd propinqui, vt iure Pragmaticæ Sanctionis succedere queant, ad Regem Hispaniæ eorum di-

tiones deuoluuntur. Eæ postea venduntur ditioribus mercatoribus, aut nepotibus Cardinalium, unde discordiæ aluntur inter illos, & antiquam Nobilitatem, quâ non infipienter vtuntur Hispani. Oppida nullis Baronibus, aut Dominis subiecta à Rege venire possunt, & sæpè veneunt.

ADMINISTRATIO. Regni huius caput est Prorex, qui etiam oræ Tuscæ prouidet, vt præmonuimus: & is ferè tantum triennio præest. Emittit à se delectos, Proreges etiam appellatos in Apurium Citerius, Capitanatam, regionem Hydruntinam, Barianam, vtramque Calabriam, & Principatum vltiorem. Prorex consiliū habet Collaterale dictum, quia Proregi assidet, eumque adiuuat ad Regnum administrandum. De aliis magistratibus, dignitatibus, foris, lege tractatum de Principibus Italiæ, & Dauium. Neapolis autem ciuitas regitur à consilio sex virorum, quorum quinque ex Nobilitate de singulis vicis, & vnus ex plebe. Sed de illis vicis postea agemus in Geographicâ descriptione.

MILITIA. Peditum hic quatuor aluntur millia sub diuersis Tribunis, & vno Præfecto quem vocât *Mæstro di Campo*, & vno iudice quem appellant Auditorem: vocantur hæ copiæ *Terzo di Napoli*. Præterea in arcibus, castellis, turribus mille sexcenti Hispani pedites numerantur. Equitatus ex mille Cataphractis constat in sedecim turmas distributus, singulæ turmæ 60. continent, Proregis tamen turma 100. numerat, præterea quadringenti velites in quinque turmas diuisi sunt. Quot autem possint exigi milites rebus exigentibus, exinde edisces quòd in hoc regno quingenta quinquaginta focorum millia numerentur, quinquies centies mille capita supra duos miliones. Triremium quinquaginta classis, quia regnum ferè mari inuadi potest.

DIVIITIÆ. Annuus reditus est vicies quinquies millium ducatorum, seu duorum millionum cum dimidio, præter alia vectigalia, quæ primùm donatiui nomine extorta, in tributum ordinarium transferunt. Item & aliquid frumenti in singulos focos pro hospitiiis præfidiariorum, & nobilium qui Proregem comitantur, pro custodibus turrium maritimarum, pro reparatione viarum militarium, denique pro circitoribus campestribus. Certè omnes Proreges, & præfecti ex eo regno diuites redeunt, unde grauissima seditiones ortæ, quas hæctenus satis feliciter Hispanus sopierat, sed quæ concitata est 1647. prændè eos ex hoc regno exterminauit.

VRBES MVNITÆ, & præfidiis instrui solitæ, sunt *Piscaria* & *Ciuitella* in Aprutio, *Beftricia* & *Manfredonia* in Basilicatâ: *Barleta*, *Trani*, *Biseglia*, *Monopoli* in tractu Barriensi: *Taranium*, *Cortona*, *Rheggio* in Calabriâ: *Neapoli* & *Caieta* in Campaniâ. De arcibus suis locis dicetur in vrbibus quibus adiacent.

PORTVS sunt Neapolitanus, Baianus, Caietanus, Brundusinus: *Tranius* in Barriensi agro si reficeretur centum naues & amplius caperet. *Tarentinus* amplissimus est, sed in dies obducitur, metu vt aiunt ne eo *Turca* vtatur ad inuadendum hoc regnum.

TVRRES LITORIÆ in toto regno sic numerantur: in *Campaniâ* 32. in *Principatu citeriore* 69. in *Basilicata* 7. in *Calabriâ Citeriore* 27. in *Calabriâ Vltiore* 50. in *Agro Hydruntino* 65. in *Bariano* 16. in *Aprutio Citeriore* 7. in *Aprutio Vltiore* 6. in *Capitanatâ* 22. omnino vna cum trecentis.

VIÆ quibus exercitus terrestres traduci possunt ex ditione Pontificiâ in hoc regnum, quatuor numerantur. *Prima* per *Fanum S. Germani*, *Frusinonem*, *Anagniam*, satis infelicitè à Gallis tentata tempore *Gonsalui*. *Secunda* per *Fucini* dextram ripam, & *Valerij* vicum, admodum difficilis ob asperitatem montium. *Tertia* per ciuitatem *Reate*. *Quarta* denique expeditissima per *Firmum*, *Aseculum*, *Ciuitellam*, *Iuliam Nouam*, quæ planior, & tutior, & ducit in *Apuliam* omni rerum copiâ abundantem.

FAMILIÆ ILLVSTRISSIMÆ; *Caraffe*, *San-Seuerini*, *Colomne*, *Bisniani*, *Picolominei*, *Aquauiuæ*, *Spinelli*, *Castriote*, & alij quos hîc recensere prolixum esset.

§. 2. Descriptio Geographica Regni Neapolitani.

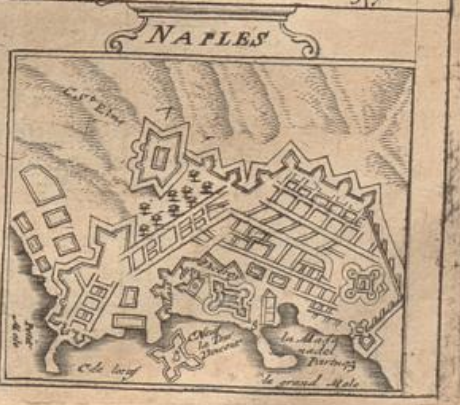
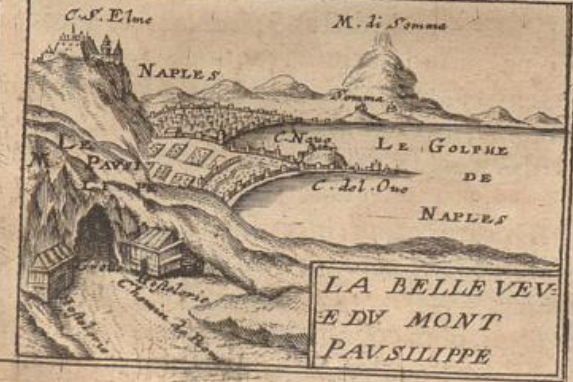
NVM. I. *Campaniâ Felix*, Terra di Lauoro.

CIVI-	}	NEAPOLIS: <i>Napoli</i> , nobis <i>Naples</i> , de quâ Paragrapho proximè sequenti.
T A-		PVTEOLI: <i>Pozzuoli</i> , nobis <i>Pouzzol</i> , portum habet commodissimum, sed oblimatur sensim: vrbs quoque multis terræ motibus deformata est. Circa hanc plurima balnea, & aquæ salutare, de quibus in Admirandis.
T E S		
M A-		ISCHIA: <i>Ischia Citta</i> , de quâ in Insulis.

- CASTELLVM ALMARINVM, cognomine Boturnensium ait Leander: *Castello à Mar di Volturmo*, aliter *Castel di Volturmo*, ad ostium prædicti fluij.
- RITI- VICVS, seu Viciaqua: *Vico*, exigua ciuitas, sed lauta factis & in agro peramœno: à quibusdam Principatui Citeriori attributa in quam incurrit: Equensis cognominatur.
- MÆ SVRRENTVM: *Sorrento*, perantiqua ciuitas monti insidens, sed longè augustior quàm olim fuit, vt vicina ruderera arguunt.
- CAM- MASSA: *Massa di Sorrento*, à quibusdam Principatui quoque inferitur, recens ædificata est, & ab eâ dictum vinum Massanum, olim Surrentinum.
- PA- CAIETA: *Gæta*, nobis *Caiete*, ciuitas munitissima cum arce duplici, & magno præsidio Hispanorum, qui eam clauim huius regni nominant. Datus est ei Episcopus post Formias à Sarracenis exefas, & ossa D. Erasmi Martyris in eam translata. Patria fuit Thomæ à Vcio Caietani Cardinalis.
- NIÆ.
- OPPI- Spelunca: *Sperlonga*, aliter Castellum Spelunca versus
DA Campaniam Romanam.
- & Mola: *Mole*, sic dictus à multitudine Molarum vicus longissimus, non procul ab eo loco, vbi olim Formiæ à Sarracenis destructæ.
- MI- Patria: *Patria*, turris in ruinis Linterni, ad lacum cognominem.
- NO- Cuma: *Cuma*, ruderera antiquæ vrbis, sed ex veteri loco
RA translata.
- LO- Baianum Castrum: *il Castel di Baia*, iuxta quod Balneum
CA Ciceronianum, de quo in Admirandis.
- MA- Mergelinæ, aliter Mergulinum: *Mergolino*, domus cultissima Sanazarij viri doctissimi, vbi versabatur cum
RITI- viris eruditis, eamque post mortem Seruitis Religio-
MA sis donauit.
- CAM- Turris Græca: *Torre del Græco*, sic dicta à vino Græco,
PA- vel à conditore, origine Græco. Alij dictam volunt
Turrin Octauam, quòd octauo lapide à Neapoli dis-
sectæ.

n fium
 asel di
 ura fa
 ui Ci
 nomi
 ti infi
 ina ru
 i quo
 dictum
 a cum
 n, qui
 ei Epi
 ssa D.
 homz
 verfus
 a vicus
 armizà
 ogno
 ri loco
 Incum
 us cul
 ar cum
 religio
 ræco,
 volunt
 oli di
 stet.

- stet: olim dicebatur Herculanium.
- NIÆ. Turris Nunciata: *Torre del Annunciata*, Castellum elegans non procul à Sarni Fl. ostio.
- CAPVA Noua, *Capua*, nobis *Capouè*, ad Fl. Vulturnum, quando excitata fuerit diximus in Antiquâ. Direpta est à Conrado Friderici II. Imp. filio, & iterum ab exercitu Lud. XII. Gall. Regis deformata; ciuitas nunc tenuis & multum ab antiquâ diuersa, & loco & diuitiis.
- CIVI- TA- NOLA: *Nola*, nobis *Nole*, nunc angusta ciuitas, olim amplissima, de quâ librum scripsit Ambrosius Leo.
- TES ANVERSA: *Auersa*, veteris Atellæ ruinis inædificata, & opposita Capuæ & Neapoli à Roberto Guiscardo Normanorum Duce, vnde & dicta est quasi *Aduersa*; alij aliter eius conditorem vocant. Deleta est à Carolo I. Rege Neapolitanorum.
- ME- SVESSA: *Sessa*, Ducatus titulo insignita; in eâ nobiles pleræque familiæ: patria fuit Augustini Niphi.
- DI- FVNDI: *Fondi*, dono data Prospero Colonnæ à Ferdinando Arag. & Neapol. Rege. Capta à Caradino Enobarbo 1534. & omnes ciues abducti in seruitutem.
- TER- ACERRA: *Serra*, seu *Acerra*, ad Fl. Patriam.
- RA- TRAIECTVM: *Traietto*, in quam translatus Episcopus Minturnensis.
- NEÆ ALIFÆ: *Alifi*, in montanâ regione non procul à Vulturino fluuio.
- CAM- AQVINVM: *Aquino*, vnde dictus S. Thomas; & antea viri aliquot magni inde oriundi fuerunt.
- MONS CASSINVS: *Monte Cassino*, in Historiâ Ecclesiasticâ memorabilis, incunabula ordinis D. Benedicti; varias expertus vices, sæpe incensus, sæpe reparatus locus.
- SORA: *Sora*, Ducatus caput: incensa est à Friderico Imp. quis eam restituerit nescitur: nunc satis lauta est & frequens.
- TEANVM: *Tiano*, olim cognomine Sidicinum ad discrimen Apuli, ditio Principis Stilianii *Strigliano*.

CALATIA: *Gaiazzo*, seu *Caiazza*, octo millibus passuum à Capuâ disjuncta.
 CALVI olim Cales: *Calui*, de quâ multa fabulosa circumferuntur.
 P A- TELESIA: *Telese*, quam aliqui perperam in Aprutio collocant, quia Samnitium olim fuit.
 VENAFRVM: *Venafro*, cuius ager vt olim, sic nunc ab oleis celebratur.
 CARINVLÀ: *Carinola*, non procul distita à veteris Caleni ruinis, cuius vina etiamnum laudantur, vt olim Calena.
 NIÆ. CASERTA: *Cazerta*, ad radicem Tifatæ montis.
 LARINVM: *Larino*, quam ciuitatem volunt decerptam, postremâ diuisione, à Comitatu Moliffensi, quod minus probabile; nimis enim à Campaniâ hæc disjuncta est.

Itrum: *Itri*, in loco peramceno situm oppidulum.
 Castrum Nouum: *Castro Nuovo*.
 OPPI- Arx: *Arce*, de quâ in Veteri.
 D A Arpinum: *Arpino*, locus olim quàm nunc celebrior.
 Fanum S. Germani: *San-Germano*, in ditone Abbatis
 & Cassinensis: laudantur eius acus.
 Gallutium: *Gallutio*, non procul à Venafro, in quo Rogerius filius Rogerij Siciliæ Comitis obsessus est ab Innocentio II. vbi & Pontifex cum Cardinalibus captus est, & perhumaniter habitus.
 M I- S. Maria Oliuetina: *Santa Maria di Alueto*, corruptè pro
 N O- *Oliueto*.
 R A Turris Francolifena: *Torre Francolise*.
 L O- S. Maria Gratiarum, seu Capua vetus: *S. Maria del Gracia*, aliter *la vieille Capouè*, duobus millibus à Capuâ
 C A Nouâ in Meridiem, vbi multa vestigia antiquitatis.
 M E- Marlianum, seu Marianum, & Merclianum: *Marcigliano*.
 D I-
 T E R-
 R A-
 N E A Poggium Regale: *Poggio Reale*, palatium nobile ædificatum à Ferdinando I. Aragonio in ruinis Palæopolis, vbi aquæ limpidiissimæ: nunc deficit, quia far-

- ta testâ non curantur.
- GAM- Matalonis, aliter Maraleonis, & Magdalonium: *Matalone*, Comitatus nobilis Caraffarum.
- PA- Moronida: *Morone*.
- NIÆ. Duratianum: *Durazzaro*, Ratanorum patrimonium.
- Somma: *Somma*, burgus elegantissimus ad radicem Vesuuij, à quo nomen nouum mons accepit.
- FLV- LIRIS: *Carigliano*, in historiâ nostrâ celeberrimum, ad
MI- quod res Gallicæ olim afflictæ sunt: recipit fluuiolos
NA Fibrinum *Fibreno*, Melum *Melle*, seu *Melfa*, & aliquot alios.
- Sauo: *Saone*, aliter *Liugliano*, in paludes extensum.
- GAM- VLTVRNVS: *Volturmo*, olim Casilinus dictus Agathiz,
PA- qui ad eum refert victoriam Gallorum. Recipit Calu-
NIÆ. um *Calui*, Sabbatum *Sabbato*, & alios.
- Clanis: *Clanio*, aliter *Patria*.
- Sarnus: *Sarno*, aliter *Scafati*.
- LA- Mortuum Mare: *Mare Morto*, sinus veriùs appellandus.
- CVS AVERNVS: *Averno*, seu *di Tripergole*: ab antiquis eius fundus explorari non poterat, nunc deprehensus est vlnarum cccclx. teste Leandro; de eo iterum in Admirandis.
- CAM- Acherusius: *Lago di Collucia*.
- PA- Anianus, seu Thermæ Anianæ: *Lago d'Agugno*, de quo in Mirabilibus plura dicemus.
- NIÆ. BALNEA hîc quoque innumera, quæ eleganter, & accuratè descripta leges apud Leandrum.
- MON- VESVIVS aliter Somma à vicino pago: *le Vesuue*, aliter, *le Mont de Somma*, ou *de Somme*, vitibus magnâ ex parte confitus, & peramœnus, nisi ab eâ parte per quam eru&tauit incendia. Ætate nostra sic æstauit, vt calamitatem vltimam Neapolis expectaret.
- TES
- PRÆ- PAVSILIPVS: *Poslipo*, excurrens in mare, & Promontorium cognomine emittens, amœnissimus quoque, cuius imago etiam oculos ineruditos distinet, quam tibi in appendice Tabulæ exhibemus.
- CIPVI

CISTELLVS : *Monte Cistello*, corruptè in *Tabulis Ristello*, cui fixa erat antiqua *Cuma*.

CAM- **ASTRVNVS** : *Astrugno*, editissimus cuius in medio lacuna ingens, & in huius fundo *Aquila* iugis cum exiguo luco, nam in morem amphitheatri mons ille excavatus est, quod terræ motu factum esse putat *Leander*.

PA- **MONS CHRISTI**, *Monte Christo*, efformatus in clade *Tripergolanâ*, quando vicus *Tripergulanus Balneis* suis celeberrimus obrutus est anno 1536. tunc autem terra mugitum horribilem edens, flammamque & lapides eructans montem hunc concinnavit.

NIÆ. **MONS DRACONIS** : *Monte Dragone*, nunc quoque ut olim vitifer, *Massicus* antiquis dictus.

CRY- **PTÆ** **BAIANA**, seu **CVMANA** angustiore aditu, vulgò *la Grotte de la Sibylle*, de quâ multa fabulosè à Poëtis conficta sunt. Carebat olim exitu, sed *Agrippa* gener *Augusti* luco *Auerni* succiso, ductâque fossâ *Cumas* vsque fabulas illas dissipavit, quæ erant de *Cimmeriis* tenebris confictæ.

CAM- **NEAPOLITANA** : *la Grotte de Naples*, ad mille passus geometricos circiter porrigitur excisa in radice montis *Pausilipi* 15. pedum circiter latitudinis, ad totidem altitudinis. *Alphonsus* Rex *Aragonum* eam dilatavit, & spiraculis iam obturatis, duo nova in montis latere aperuit. *Petrus* autem *Toletanus* *Prorex Neapol.* pro *Carolo V.* ad perpendiculum sic eam deduxit, ut vtrumque ostium pro lumine esse possit per eam gradientibus.

NVM. 2. De urbe *Neapolitana*, *Napoli*, nobis *Naples*.

QVAN- **TITAS.** } Olim ambitus eius erat trium millium, nunc ad sex millia extensus est, seclusis suburbiis quorum aliqua ad duo millia passuum videntur procurrere.

CVRIÆ } 1. **CAPVANVS** : *di Capua*, ex familiis 42. conflatus.

seu } 2. **MONTANVS** : *di Montagna*, ex familiis 22.

VICI, } 3. **NIDENSIS** : *del Nido*, ex familiis 57.

DDDddd iij

ITALIA RECENTIOR.

4. PORTVENSIS: *del Porto*, ex familiis 25.
5. PORTÆ NOVÆ: *di Porta Nuova*, ex familiis 17.

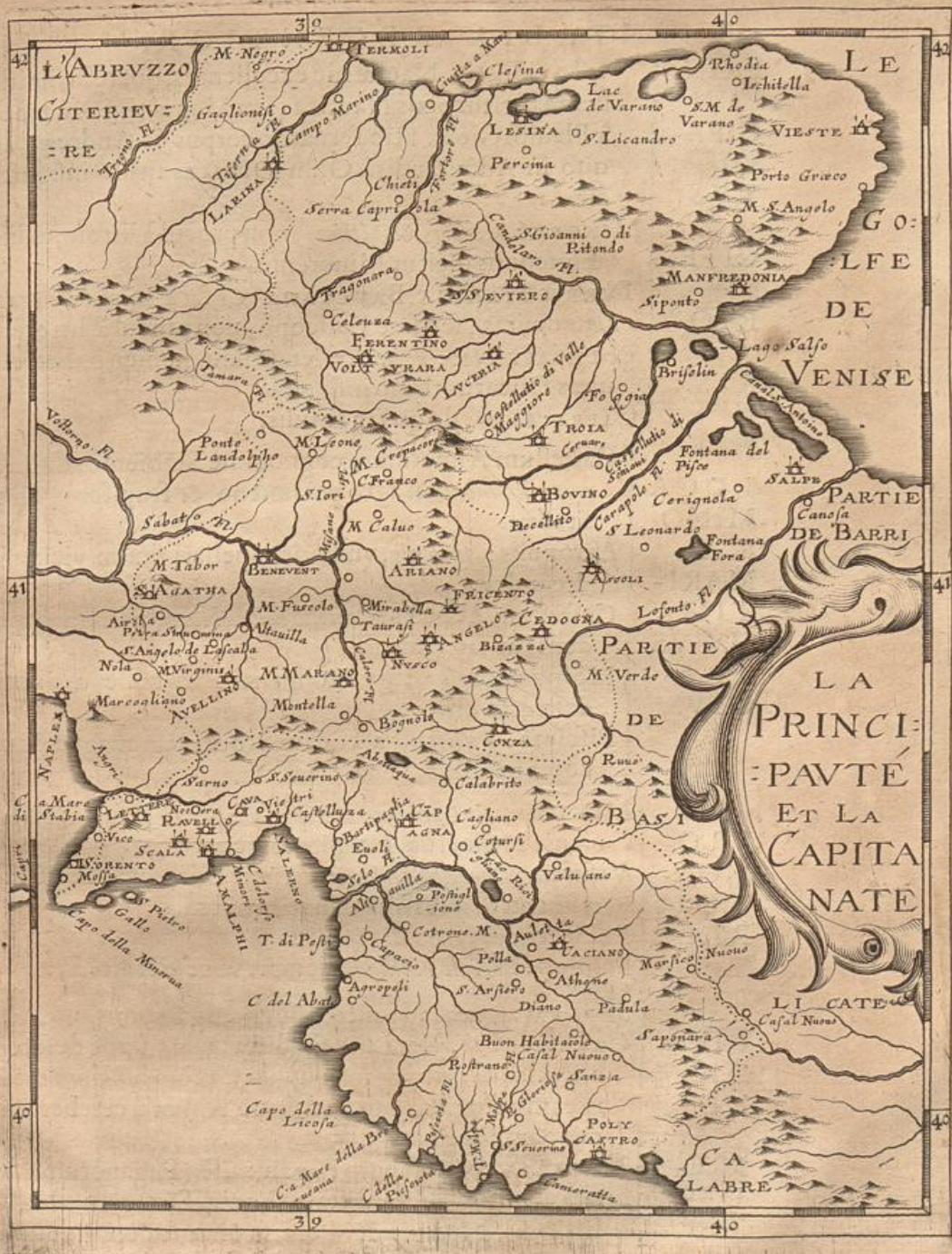
- AR-
GES
&
CAS-
TRA
NEA-
POLI-
TA-
NA.
- NOVVM CASTRVM: *Castro Nuovo*, excitatum à Carolo Andegauensi S. Ludouici fratre, vt vrbi & portui præsidio esset, à Ferdinando Aragonio munitum. Figuræ quadratæ est, & palatium luculentum habet.
CASTELLVM OVI: *Castello del Ouo*, quia in formam Oui efformatum est, in Insulâ Megari excitatum à Guiljelmo III. Normanno, ideóque olim dictum Castellum Normanicum, aliter & castrum Luculli.
SANTREMENSE CASTRVM: *Chasteau S. Erme*, aliter *S. Erme*, conditum à Roberto primo filio Caroli II. Sed à Carolo V. Imperatore inexpugnabile redditum, ideóque dictum Frenum Neapolitanum. Addidit etiam aliquid Philippus II. ad munitiones.
CASTRVM CAPVANVM, seu VETVS: *Castro Capuano*, olim sat munitum, sed curiis tantum, & consiliis adhibitum.
Turris S. Vincentij: *Torre San-Vincenzo*, prope Castrum Nouum, propugnaculi instar quod Franci aliàs sex mensibus propugnarunt.
Turris S. Mariæ Carmelitanae: *il Torione della Madona del Carmine*, locus his vltimis turbis, & seditionibus celebris & munitus.

SVBVRBIA. Septem hîc numerantur.
PORTÆ. Decem in eâ perhibentur esse.

NVM. 3. *Principatus Citerior*, vulgò Principato Citra.

- CIVI-
TA-
TES
MA-
RITI-
MÆ
- SALERNVM: *Salerno*, nobis *Salerne*, à mari mille passibus distitum, Academia Medicorum percelebris, & caput Principatus, vnde olim primogenitus Regis Neapolitani nomen ducebat. Hîc corpus S. Matthæi seruatur in Templo celeberrimo: celebrantur quoque huius tractus Malogranata.
AMALPHIS: *Amalphi*, vnde oræ nomen *la Coste d'Amalphi*, quæ tam multis vicis & pagis distincta est, vt vna

Carolo
 ui pra-
 Figutz
 am Oui
 Guiliel-
 stellum
 er S. El-
 II. Sed
 dicum,
 Addidit
 apiano,
 liis ad-
 Castrum
 diàs sex
 Madona
 tionibus
 a.
 de pass-
 bris, &
 s Regis
 Matthai
 ar quo-
 Amal-
 vt vna

- PRIN- } vrbs videatur. Nautæ hîc excellentes, quare ab iis in-
 CIPA- } uenta dicitur pixis Nautica, seu Magnetica an. 1300.
 TVS } à Flauio Gioia. Hîc seruatur corpus S. Andreae, de
 quo in Admirandis. Olim Ducatus titulo insignita
 est.
- MINORA: *Minori*, & *Minuri*, non procul à littore, cuius
 Episcopus dicitur Minorensis.
- TURRIS MARINA BRUCIANA: *Castel à Mare della Bru-*
cana ciuitas, sed sine Episcopo, non procul à littore.
- POLYCASTRUM: *Polycastro*, vnde sinus nomen habet, ci-
 uitas Ducatus titulo insignita.
- RIS. } CAPRI: *Capri*, de quâ in Insulis:
- LOCA } Castellum Almarinum cognomine Stabiense: *Castel à*
 MINO- } *mare di Stabia*, in agro peramœno, & frugifero, olim
 RA } Stabiæ.
- MARI- } Acropolis: *Agropoli*, vnde ait appellari sinum vicinum
 TIMA } Leander.
- HVIUS } Castellum Abbatis: *Castello dell' Abbate*, nouum oppi-
 TRA- } dum, at fat lautum.
- CTVS. } Molphæ: *Molpa* turris, olim vrbs in colle, à piratis
 destructa est.
- Pisciotæ: *Pisciota*, ad quam vrbeculam magna Buxi
 copia nascitur, vt ait Leander.
- PRO- } Mineruinum: *Capo del Minerna*, Capreas Insulam respi-
 MON- } ciens; à Mineruæ templo nomen retinet.
- TO- } Ursinum: *Capo dell' Orso*, nautis horribile, quia hîc marini
 RIA. } æstus atrociores quàm in reliquâ orâ.
- Pisciotanum: *Capo di Pisciota*.
- Palinuri: *Capo di Palenudo*, leuiter voce detortâ.
- SARNVM: *Sarno*, ad fontem fluuij cognominis.
- CIVI- } CAVA: *la Caua*, à loci situ sic dicta, nunc pænè deserta,
 TA- } eius incolis ruri degentibus, & tantùm hostium metu
 TES } in eam refugientibus; ad hanc Abbatia celeberrima
 cognominis.
- ME- } NVCERIA cognomento Paganica, seu Paganorum: *No-*
 DI- } *cera delli Pagani*, ita dicta vel quia Sarraceni victi ad
 TER- } Lirim Fl. à Ioanne X. Pontifice hac se continuerunt,
 vt

- R A- vt ait Volaterranus, vel vt credit Ruffanus, à rusticis circum in pagis degentibus.
- NEÆ CAMPANIA: *Campagna*, Marchionatus titulo illustris, data antea Principi Monachienfi *de Monaco*; Episcopatus eius vnitus est Sarranenfi.
- PRIN- CANGIANVM: *Cangiano*.
- CIPA- CAPVT AQVEVM, seu Cappacia: *Cappacio Nuovo*, nam verus sensim deficit; dicitur facta esse hæc ciuitas ex
- TVS Pæsti ruinis.
- CITE- ACERNVM: *Acerno*.
- RIO- RIVELLVM: *Ravello*, noua ciuitas in monte condita, & nulli iam huiusregni decedens, in quâ aliquot palatia.
- RIS- LETTERANVM: *Lettere*, ciuitas exigua ad partem Borealem montis.
- SCALA: *Scala*, ciuitas varias experta vices.
- San-Seuerinum: *San-Seuerino*, vnde familia Sanseuerinatum, qui origine Galli sunt, inquit Volaterranus, quorum vnus cæteris fugientibus interulâ cruentâ hosti detractâ vsus est pro vexillo.
- MI- Angrium: *Angrì*.
- NO- Bracilianum: *Bracigliano*.
- RA Vicus Veterum: *Vietri*, vbi villæ plurimæ, eæque peramcenz.
- LO- Castellucium: *Castelluzzo*.
- CA EBOLVM: *Euoli* perhonestum, & opulentum oppidum, vnde dicta Sylua Ebolana latrociniis infamis, *Selua d'Eboli*.
- ME- Fluscianum, seu Bartipalia: *Flusciano*, seu *Bartipaglia*, olim nobilis vrbecula, & sedes iuridica regis ad torrentem *Telegro*.
- DI- TORANVM: *Torano*.
- TER- Calabritum: *Calabrito*.
- RA- Calianum: *Cagliano*.
- Valuanum: *Valuano*.
- NEA AVLETA: *Auletta*, à quâ non procul specus, in cuius medio Ara Sancto Michaëli Archangelo sacra, vbi pler-

- rumque celebrantur sacra mysteria.
 Pæstanzæ Ruinæ: *Pæsti Rouinata*.
- PRIN- Altavilla: *Altauilla*.
 Contronium: *Controne*.
- DIANVM: *Diano*, vnde Diana vallis fertilissima quam efficit Fl. Niger, oppidum opulentum, & nobile.
- CIPA- Pola: *Pola*, Salernitani Principis Patrimonium.
 Sant-Arsenium: *Sant-Arsiero*, aliter *Sant-Arsuro*.
 Atenum: *Athene*.
 Marsicum Nouum: *Marsico Nuouo*, ad radices Apennini.
- TVS } Saponaria: *Saponara*.
 Cicinianum: *Sisignano*.
 Bon-habitaculum: *Bona-habitacolo*, Marchionis Padulani castellum.
- PADVLA: *Padula*, nobile oppidum in familiâ Marchionis Cardonæ, cui adiacet nobile Cœnobium Carthusianorum ad pedem collis.
- CITE- Casale Nouum: *Casal Nuouo*, cuius ager fertilissimus frumenti, & vicini colles vestiti vitibus.
- RIO- Contursum: *Contursi*, aliter *Contorzzo*, vrbecula Principum Venusinorum.
 Satianum: *Sanza*.
 Rofranum: *Rofrano*.
- RIS. Rupes Gloriosa: *Rocca Gloriosa*.
 Camariota: *Camerotta*.
 San-Seuerinum: *San-Seuerino*, vino suo celebratissimum, in ditioe Principis Abellini.
- FLV- Silarus, seu Siler: *Sello*, malè apud Nigrum *Sily*, de quo in Admirandis: cum eo iungitur
- VII NIGER: *Negro*, qui hauritur cuniculo, de quo egimus in Antiquâ, olim Tanager.
- HV- Salus: *Salo*, aliter *Busanola*, ab indigenis, Salernum alluens, à quo & nomen accepisse putatur.
- IVS } Salsum Flumen: *Fiume Salso*, de quo in Vereri.
- RE- Hales: *Halente*.
- GIO- Pisciotia: *Pisciotia*, olim Elea.
- NIS. Melpis: *Molpa*, San-Seuerinum alluens, aliter dictus *Melpha*, & *Molpha*.

- MON-
TES { Postilionis: *Monte di Postiglione*, ab oppido vicino sic dictus, pascuis lætus.
Cappacius: *Monte di Cappacio*, ex quo exoritur Fluvius Salsus, olim mons Calamarius, vel Culamarius.
LA-
CVS. { Ricilianus: *Lago di Ricigliano*, à quo non procul templum Sanctæ Mariæ celeberrimum, vulgò *Santa Maria di Sperlonga*.
Abetinus: *Acqua di Abeti*, non procul à Calabrito.

NVM. 4. *Principatus Vltior*, Principato Ultra.

- CIVI-
TA-
TES { BENEVENTVM: *Beneuento*, nobis *Beneuent*, ciuitas amplissima, olim diruta à Gothis, restituta à Longobardis, qui eam sedem vnus è Ducibus suis constituerunt. Quomodo cesserit Summo Pontifici non est facile pronunciare, quidam volunt à Guilermo Normanno datam Hadriano I V. alij ab Henrico I. alijs II. quieam Leoni I X. obtulit, quare Ecclesia Bambergensis leuata est tributo quod Ecclesiæ Romanæ pensitabat. Nomen indidit regioni quæ dicitur Vallis Beneuentana, seu Fauces. Eius Archiepiscopo plurimi Episcopi subditi sunt.
PRIN-
CIPA-
TVS { COMPSA: *Conza*, antiquissima ciuitas & Archiepiscopalis, sed sensim deficiens ad Fl. Aufidum.
ALCEDONIA: *Cedogna*, aliter *Lacedogna*, in limite Capitaniatæ.
AVELLINVM: *Auellino*, cuius Episcopus dicitur *Auellinensis*, ad discrimen Campani qui *Auellinus* appellatur, sicque distinguuntur in libro Fisci Pontificij.
ARIANVM: *Ariano*, ciuitas sita in colle difficili, & aspero, veteribus dicta *Iani ara*, ait *Volaterranus*, Comitatus titulo clara.
VL-
TE-
RIO-
RIS { BISACIUM: *Bizaccia*, aliter *Bizazza*.
MONS VIRIDIS: *Monte Verde*, in limite Basilicatæ, cuius Episcopatus iam vnitus est Nazareno Archiepiscopatu, cuius sedes *Baruli Barletta*.
MONS MARANVS: *Monte Marano*, ad Fl. Calorem.
NOSCVM: *Nusco*, in asperâ regione sita ciuitas.

EEEEE ij

- SANT-AGATHA cognomine Gothorum: *Sant-Agatha di Goti*, in limite Campaniæ.
- R I S. FANVM S. ANGELI: *Sant-Angelo*, in montuosâ regione.
VICVS Baronix cognominatus: *Vico della Baronia*.
FRIGENTVM: *Fricento*, non procul à Tripalto fluuio, iuxta quam ciuitatem Ampsancti, de quibus in Miraculis.
- OPPI- MONS FVSCVLVS: *Monte Fuscolo*, vbi sedes iuridica regia huius regionis, vrbs lepida cum primis.
Pons Landulphi: *Ponte Landolfo*.
Castellum Francum: *Castro Franco*, ad radices Apennini.
- D A Mons Leonis: *Monte Leone*, locus naturâ munitus.
& Molinaria D. Georgij: *San-Iorio della Molinara*.
Mons Caluus: *Monte Caluo*.
- M I- AIROLA: *Airola*, in monte nobilissimum oppidum, non procul à Furcis Caudinis.
- NO- Alta-villa: *Alta-villa*.
Penna Sturnina: *Petra Strumia*.
- R A Fanum S. Angeli Scalaris: *Sant-Angelo della Scala*.
MONS VIRGINIS: *Monte Virgine*, cuius templum miraculis celeberrimum, vbi olim Deorum mater colebatur, quare in Itinerario Antonini dicitur Magna Mater. Nunc monasterium est Fratrum Montis Virginis, conditum à viro piissimo Guiljelmo, de quo iterum in Admirandis.
- PRIN- Mercuriale: *Mercogliano*, antiquum oppidum subditum Fratribus Montis Virginis.
- CIPA- TRIPALTVM: *Tripalto*, sic dictum à fluuio cognomine, qui hîc in Calorem cadit, oppidum ferrariis officinis notum, & Marchionatus titulo cohonestatum, vbi feruatur corpus Sancti Hippolyti Martyris, ex cuius sepulchro manna exsudat. Tripaltina Sylua grassatoribus infamis est.
- TE- Apicium: *Apice*, vbi quondam pons Appiam viam nectens ad Fl. Calorem.
- RIO- Mirabella: *Mirabella*.
Taurasum: *Taurasi*.

RIS. | **Montella:** *Montella*, Comitatus titulo oppidum insignitum.

| **Balneolum:** *Bagnolo*, ad initia fluuij Caloris, & ad radices Apennini.

**MON-
TES** | **CREPACORIVS:** *Crepacorio*, olim mons Grumus, ex quo Fl. Tripaltus existit.

**HVIVS
REGIO-
NIS.** | **TABORIVS:** *Tabor*, olim Taburnus, ad quem Furcæ Caudinæ, de quibus in Veteri, inter Airolam & Fanum S. Agathæ.

**FLV-
VII** | **SABATVS:** *Sabato*, infra Beneuentum Calorem hauriens.

**HV-
IVS** | **CALOR:** *Calore*, Beneuentum alluens.

**RE-
GIO-
NIS.** | **Tamarus:** *Tamaro*, in Calorem cadens.

| **Tripaltus:** *Tripalto*, ad oppidum cognomine in Calorem præcipitans.

| **Miscanus:** *Miscano*, Tripalto permixtus.

| **Isclerus:** *Isclero*, Furcas Caudinas decurrens, & Vulturino postea iunctus.

NVM. 5. *Capitanata*, la Capitanate.

**CIVI-
TA-
TES** | **TERMVLÆ**, seu **Terminus:** *Termoli*, aliter *Termini*, sic dicta ciuitas quòd esset Apuliæ terminus; Ducatus titulo illustrata est, naturâ loci munitissima, utpote peninsulæ affixa.

| **LESINA:** *Lesino*, condita ab incolis Lesinæ Insulæ in Illyrico ut putant Rastanus, & Leander, destructa à Sarracenis, longè angustior restructa est.

**MA-
RITI-
MÆ** | **VIESTA**, dicta & **Bestia**, & **Vesta:** *Vieste*, à Templo Vestæ hic stante, ut ait Rastanus.

**CAPITANA-
TÆ.** | **MANFREDONIA:** *Manfredonia*, in sinu quem efficit flexus Montis Gargani, condita à Manfredo Friderici II. Imp. filio ad an. 1200. cum prius hic locus diceretur Portus Capitaniata; ex Sipōtinis ruinis creuit, eoque translata sedes Archiepiscopalis. Arcem habet munitissimam in littore frustra olim à Lautrechio tentatam. Moles in mare iacta portum luculentum effecit. Nostra ætate terræ motibus grauius afflicta fuit.

EEEEE ij

OPPI-
DA { Ciuitas Maritima: *Ciuita à Mare*, luculentum oppidum,
diues & munitum.
MA-
RITI-
MA { RHODE: *Rhodia*, olium Vrium; quidam existimant vo-
cem *Rhode*, corruptam esse pro *Rore*, quia hinc summa
CABI-
TA-
NIA-
TÆ { roris copia agros fecundat. Ex eâ soluit Alexander
III. Pontif. vt iret Venetias pacis ineundæ causâ cum
Friderico Ænobarbo.
Portus Græcus: *Porto Græco*, statio non incommoda ad
radices Gargani montes.

CIVI-
TA-
TES { ASCVLVM: *Ascoli*, ab antiquis dictum. ASCVLVM SA-
TRIANVM, ad discrimen alterius in Marchiâ Anconi-
tanâ. Diruta est hæc ciuitas à Rogerio Guiscardi filio
quia rebellionem moliebatur, postea instaurata, sed
angustiore spatio. Ducatus titulo splendet.

ME-
DI-
TER-
RA-
NEÆ { LUCERIA cognomento Paganica: *Lucera delli Pagani*, sic
dicta quia concessa est Sarracenis, qui ex Africa eo
deuenerant, à Friderico Imp. Christianis omnibus
demigrare iussis præter Episcopum, & viros 12.
Eiectis Sarracenis vocata est D. Mariæ ciuitas, sed
hoc nomennumquam potuit in vsum induci. Quin-
gentis ab vrbe passibus erat olim arx permunita ex-
citata à Friderico Imperatore in ruinis veteris Luce-
riæ.

FANVM S. SEVERI: *San-Seuero*, seu *San-Seuero*, opu-
lentissimum oppidum, nobile, frequens, nullique
huius tractus opibus impar, ait Leander.

SIPONTI RVDERA: *Siponte Rouinata*, vbi nunc
templum integrum, & rudera magnæ vrbis, &
fons egregius. A Sarracenis ciuitas euersa est, ciues
omnes occisi, præda in Africam abducta; quidam
tamen hunc casum terræ motibus adscribunt, vtrum-
que verum putat esse Leander.

MONS S. ANGELI: *Monte Sant-Angelo*, ciuitas frequens,
& munita naturâ loci, sedes diuturna Sarracenorum,
ad quam & visuntur eorum sepulchra. Hic specus
cum Templo S. Michaëlis celeberrimus, indicatus
ab Archangelo 8. Idus Maij Gelasio Pontif. Zeno-

- ne Imp. Hanc Cryptam descriptam leges apud Leandrum.
- C A-** BOVINVM: *Bouino*, ad radices Apennini non procul à Fl. *Cernaro*.
- PITA-** SALPE: *Salpe*, nunc vicus, olim ciuitas Episcopalis, cuius sedes vnita est Archiepiscopatu Tranensi. Extructa fuerat loco antiquæ Salapiz, quòd hæc loco parum salubri sita esset.
- NIA-** VULTVRARA, & Vulturata: *Vulturata*.
- TRAGONARA: *Dragonara*.
- NIA-** FARENTINVM, seu Farentiuolium Blondo: *Farensuola*, & *Fiorenzuola*, & *Ferrentino*, incolis infrequens, ac pænò collapfa ciuitas, vbi Fridericus II. Imp. hostis Ecclesie obiit, suffocatus à Manfredo notho, vt quidã credunt.
- T E.** TROIA: *Troia*, Comitatus titulo clara ciuitas, opulenta & lauta Leandro; quando condita sit, & à quo apud Leandrum edifces: Hic habitum Cõcilium sub Vrba-no II. visique tres soles tempore meridiano an. 1532.
- OPPI-** Mons Niger: *Monte Negro*.
- DA** Campus Martini: *Campo Martino*.
- Guilliniacum: *Guglionisi*, nobile castrum.
- Petra Catella: *Pietra-Catella*, montis præcessi vertici imposita.
- & Celentia: *Celenza*.
- MI-** Theani Rudera: *Chieti Rouinata*.
- NO-** SERRA CAPREOLA: *Serra Capriola*, in vertice altissimi montis, celeberrima quòd hac transeant greges & armenta in Apuliam hyemandi gratiã, & in singula capita vestigal penditur, quod iam Leandri tempore erat centum millium aureorum.
- RA** Santalicandrum: *Santo Licandro*.
- LO-** PRECINA, seu Pricena: hodie *Porcina*, pro Apriana, oppidum honestũ, & frequens conditum à Friderico II. Imp. quòd hic post magnos labores Aprum cecidisset, & suis in cenam iussisset apparari.
- CA** Turris Maior: *Torre Maggiore*.
- ME-** Vulturum: *Volturmo*.
- DI-**

- Alberotium: *Alberona*.
 Castellutium vallis Maioris: *Castelluzzo di valle Maggiore*.
 Castellutium alterum: *Castelluzzo di Chiani*.
 TER- Vrsaria: *Orsara*, castellum satis munitum.
 DELICETUM: *Dellecito*.
 RA- Fanum S. Leonardi: *Sant. Leonardo*, à Friderico II. Imp.
 NEA conditum cum nobili cœnobio, quod concessit equi-
 tibus Teutonicis S. Mariæ Pruthenicæ. Sed iis extin-
 ctis templum hoc defecit, & iam tempore Leandri
 ruinam minabatur.
 CA- CIDINIOLA: *Cerignola*, in planitie sine arboribus, unde
 hæc regio *Apulia Plana* dicta est. Ad hanc Galli sub
 PII. Lud. XII. grandi clade affecti sunt à Gonsaluo Fer-
 rando Regis Aragoniz Legato.
 TA- FOGGIA: *Foggia*, sic dictum oppidum, ut putat Colle-
 nucijs, à multitudine fouearum quas indigenæ effo-
 diunt ad frumenta seruanda: sita est in regione feraci,
 tritici, hordeij, leguminum, licet sicciore.
 T.Æ. Fanum S. Ioannis Rotundi: *San Gioanni Rotundo*, inter
 Gargani montis conualles.
 Ischitella: *Ischitella*, lautum oppidum non procul à lacu
Varano.
 MONS } GARGANVS, hodie *Monte di Sant Angelo*, & *Monte*
Gargano, sic dictus ab apparitione S. Michaëlis, de
 quâ agit Ecclesia 8. Maij: quod enim quidam vo-
 lunt Bubulcum, qui sagittam in Taurum immisit
 dictum fuisse Garganum, ut fabulam meritò irridet
 Leãder. Hic mons admodum abruptus, aliqua tamen
 sui parte frugifer, describitur à Leandro pluribus.
 LA- LESINENSIS: *Lago di Lesina*, fortè ut putat Leander à
 Plinio Pontanus dictus: abundat piscibus, sed anguil-
 lis maximè præcipuè magnitudinis, quas indigenæ
 vocant Capitones: ab vrbe Lesinâ nomen habet.
 GVS VARANVS: *Lago Varano*, amplissimus, utpote triginta
 millium ambitus, ad quem aliquot adiacent oppi-
 dula.
 CA- ANDVRIANVS, aliter SALSVS: *Lago Salso*, ab antiquo op-
 pido

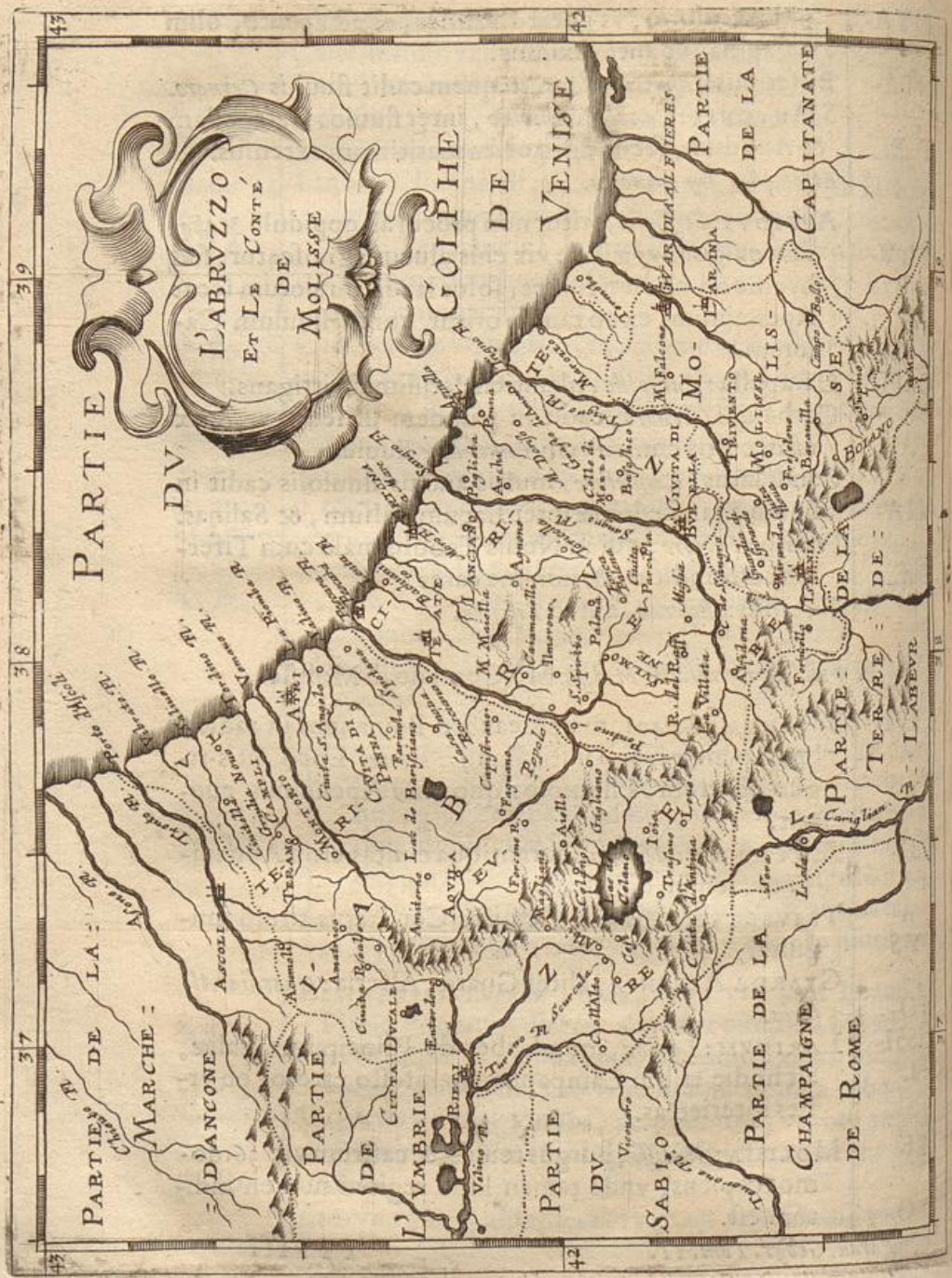

- PITA- | pido Andurio, vt putat Leander, ei adiacente, olim
Salapina, vt antè diximus.
- NIA- | Brisetinus: *Brisetino lago*, in quem cadit fluuius *Ceruaro*.
S. ANTONII: *Canal S. Antonio*, inter fluuios Carapellam
& Aufidum, secundum oram maritimam extensus.
- TÆ. | *Et aliquot alij minores.*
- FLV- | AVFIDVS: *l'Offanto*, oritur non procul ab oppidulo *Mosco*,
tam exiguus vt æstate vix eius alueus agnoscat, sed
hyeme admodum tumet; solus Italiæ fluuiorum secat
VII | Apenninum, ex eò tamen oritur, contra fluuium Ca-
lorem.
- CAP- | Carapella: *Carapelle*, planitiem latissimam irrigans.
CERBALUS: *Ceruarò*, cadit in paludem Brisetinam, & ex
TA- | eà occultis cuniculis in *Candelare* fluuium.
- NIA- | Candelarus: *Candelare*, multis auctus fluuiolis cadit in
sinum Manfredoniæ inter Lacum Salsum, & Salinas.
- TÆ. | Frento: *Fortore*, qui in Nouis Tabulis malè cum Tifer-
no confunditur, & nomine caret.
- TI- | Tifernus: *Biferno*, aliter *Tiferna*.

NVM. 6. Comitatus Molissinus, Contado di Molisse.

- CIVI- | BOIANVM: *Boiano*, malè Leandro Bouianum in radici-
TA- | bus Apennini, sub initia fluuij *Fortore*. Loco satis ri-
TES | guo ob crebros fluuiolos quos hinc Apenninus euo-
mit.
- CO- | ÆSERNIA: *Isernia*, perantiqua ciuitas citra Apenni-
MI- | num, sensim deficiens.
- TA- | TRIVENTVM: *Trivento*, ciuitas Comitatus titulo insi-
TVS | gnita.
- MO- | GVARDA ALFENIA, aliter Guarda Alfetia: *Guardia Al-*
LISSI- | *ferés*.
- NI. | LARINVM: *Larina*, quod liber de Principibus Italiæ,
ait hodie tribui Campaniæ, manifesto errore, ob vr-
bes interiectas.
- MI- | MOLISSA: *Molisse*, burgus tenuis, & castrum vix 36. do-
NO- | mos capiens, vnde tamen huic regioni nomen indi-
tum est.

- LO- Furnellum : *Fornello*, frequens & opulentum oppidum,
 CA in agro vitium feracissimo.
 CO- Miranda : *Miranda*.
 MI- Freselo : *Freselone*.
 TA- Ciuitas Noua : *Citta Nuova*.
 TV- } Guarda Gerardi : *Guardia Gerardo*.
 SINI- } Salicetum : *Salicito*.
 MO- } Barauilla : *Barauilla*.
 LIS- } Mons Falconis : *Monte Falcone*.
 SINI- } Campus Bassus : *Campo Basso*.
 SINI- } Supinum : *Supino*.
 } Matconium : *Marcone*, in limite Principatus Vltterioris.
- FLV- FRENTO : *Fortore*. } In Hadriaticum mare ambo de-
 HV- TRINIUS : *Trigno*. } fluunt.
 TRA- TAMARUS : *Tamaro*, in Calorem Fl. cadit, per quem de-
 CTVS- fertur in Vulturum.

NVM. 7. De Aprutio Vltiore, l'Abruzzo Oltra.

- CIVI- AQUILA : *Aquila*, exruinis Amiterni & Forconij à Lone-
 TA- gobardis excitata, mœnibus cincta à Friderico II.
 TES De causa huius nominis Leandrum consule. Colitur
 A- in eacorus S. Bernardini Minoritæ. Ager tam ferax
 PRV- } PINNA : *Ciuita di Pinna*, nobilissima & antiquissima
 TII- } ciuitas, sed quæ in dies de splendore aliquid per-
 VL- } dit.
 TE- INTERAMNIA, seu Theramum, & Teranum : *Teramo*, di-
 RIO- } cta Interamnia, quod sita sit inter fluuios Turdinum
 RIS- } & Viciolam, titulo Ducatus illustris.
 } CIVITAS CALIENSIS, seu Ducalis : *Ciuita di Cali*, aliter
 } *Ciuita Ducale*, in limite Vmbriæ non procul à Velino
 } fluuio.
 } CAMPOLIVM, & CAMPLVM : *Campoli*, aliter *Campoli*, ad
 } fluuiolum qui mox cadit in Tordinum.

FFFfff ij

- Portus Afculanus: *Porto d'Ascoli*, ad ostium Truenti Fl.
- OP- IULIA NOVA: *Giulia Nuova*, sic dicta à Iulio Hadriano eximio Duce, qui hanc excitauit & transtulit ciues D. Floriani, (alij legunt Fabiani perperam) cuius rudera nunc ostenduntur; eorum autem urbem subuertit ob aëris inclementiam.
- PIDA Ciuitatula: *Ciuitella*, munitissimum oppidum, tum loci naturâ, tum mœnium firmitate ad Fl. *Salinello*.
- & Montorium: *Montorio*, nobilissimum oppidum titulo Comitatus inclitum ad Fl. *Vomanum*, non *Salinum*, vt vult *Leander*.
- MI- Acumulum: *Acumoli*, amplum & frequens oppidum.
- Amantricæ: *Amantrice*, paulò infra Truenti fontes, vbi iuga asperrima surgunt *Apennini*.
- NO- Ciuitas Regalis, seu Mons Regalis, *Ciuita Reale*, ad fontes fluuiorum *Velini*, *Aterni*, & *Truenti*; pulcherrima vrbs huius tractus.
- RA } Ciuitatula Truentina: *Ciuitella di Tronto*, ad discrimen alterius de quâ suprâ, oppidum frequens cum castro.
- Interdocium: *Interdoco*, ad Fl. *Velinum*, vbi reflectitur in Occidentem.
- LO- Leonessa: *Leonessa*, vrbs populosa & potens in limite Pontificio.
- CA Amiterni Ruinæ: *Amiterno Rouinata*, supra *Aquilam* Boream versus, locus amplus, & magnæ vrbs cadauer, ex quâ *Aquila* enata est.
- A- Foreonij rudera: *Forcone destrutta*, ex cuius ruinis *Aquila* creuit, desolata est à *Longobardis*.
- Collaltum: *Collalto*, *Baronia* illustris.
- PRV- TALIACOTIVM, seu Taliequitium: nunc *Tagliacozzo*, castrum multis vrribus non decedens in ditioe *Columnarum*.
- Scutula: *Scurcula*, lepidum castrum.
- TII ALBA: *Albi*, vrbs tota in ruinis iacet, tamen ex ruderibus factis etiamnum colligitur antiqua eius magnitudo.
- Cesæ: *Cese*, *Petri Marfi* viri doctissimi patria.
- MALIANVM: *Magliano*, ad quam *Carolus Rex Siciliae*, nobilem retulit victoriam de *Conradino*, hîcque tem-

- plum Virginis Victricis constituit : hodie hoc templum iacet, terræ moribus euerfum.
- CÆLANVM**: *Celano*, oppidum frequens in nobili familiâ Ciborum Genuensium, ab eo lacus Fucinus nunc habet nomen.
- V L-** Aiellum: *Aiello*, Ducatus titulo insignitum in ditione Principis Massæ.
- T E-** Galianum: *Gagliano*, municipium elegans.
- Capistranum: *Capistrano*, vnde oriundus Antonius ille Minorita, vir piissimus, & magnus Ecclesiastes. Principatus est Ducis Hetrurix, ex quo 24. millia aureorum annui reditus percipit.
- R IO-** Rosanum: *Rosciano*, non procul ab Aterno fluuio.
- Casa Noua: *Casa Nuova*, Cœnobium Cisterciensium pulcherrimū, & ditissimum ad fontes Nurix fluuij *la Nora*.
- R IS:** CIVITAS S. ANGELI: *Ciuita Sant-Angelo*, olim Angulus, quæ vox in Angelum detorta est; Marchionatus Pinellorum.
- Spoltorium: *Spoltore*, in colle conditum oppidulum, non incultum.
- LACVS HVIVS REGIO-** CÆLANVS olim Fucinus : nunc *Lago di Celano*, de quo satis multa in Antiquâ.
- N IS.** Bariscianus: *Barisciano*, in medio huius regionis.
- Paternus: *Paterno*, ab oppidulo vicino nomen habet.
- FL V-** VELINVS: *Velino*, de quo alias.
- V II-** Turanus: *Turano*, olim Telonius.
- Liris: *Carigliano*, de quo in Campaniâ.
- A-** Truentum: *Tronto*, oritur ex Apennini iugis asperrimis, quæ tamen cum fluuio excurrentia videntur mirescere, & culturam admittunt ad fluuij huius ostium.
- PR V-** T II } Vibratus: *Vibrato*.
- Salinus: *Salinello*.
- V L-** Turdinus: *Tordino*: recipiens Viciolam, *Viciola*.
- T E-** Vomanus: *Vomano*, aliter & *Vmano* dictus.
- R IO-** Plumbinus: *la Piomba*.
- R IS.** Nuria: *la Nora*, cadens in Aternum *Pescara*.
- ATERNVS: *Pescara*, omnium fluuiorum Italiæ rapidissimus, & gelidissimus, vt ait Leander.

NUM. 8. *Aprutium Citerius*, l'Abruzzo Citra.

- CIVI- TEATE: *Chieti*, edito in colle 7. millibus pass. à mari,
olim dirutum à Pipino Caroli Magni patre, quod
diutiùs sterisset à Longobardis, postea restauratum, &
à Normannis selectum, vt hîc sedem ditionis suæ fige-
rent. Nunc hîc degit vtriusque Aprutij Prorex cum
iuridico conuentu Regio.
- T A- LANCEANVM: *Lanciano*, ædificatum ex ruinis Anxani.
Emporium celebre, & nundinis suis celebre mensi-
bus Maio, & Augusto, ad quas confluunt Itali, Dal-
matæ, Epirotæ, Græcimercatores.
- A- SVLMO: *Sulmona*, *Solmona*, & *Sermona*, egregiè rigua,
& populo frequens ciuitas. Eius vrbis Episcopus di-
citur Valuentis, quia ager Sulmonensis appellatur
PR V- Valuanus, & Valua, quam vocem ait ei inditam
Blondus, cum vox Pelignorum intercidit; eius ratio-
nem reddit Leander ab angustiis per quas in eum
TII aditus patet.
- CITE- ORTONA, seu Ortonium: *Ortona à Mari*, portus ad
quem appellunt naues ex Epiro soluentes ad nundinas
RIO- Lanceani. Hîc ædes D. Thomæ, vbi seruari huius
RIS. Sancti reliquias indigenæ perhibent.
- BVCELLVM: *Ciuita Burella*, vel *Borella*, corruptè pro *Bu-
cella*, inter ciuitates recensetur, licèt Episcopo careat,
certè inter Episcopales regni huius non numeratur.
- OPPI- ATERNVM: *Pescara*, ad ostium fluuij cognominis oppi-
dum, nunc cultum, & diues.
- D A Francauilla: *Francauilla*, minutum oppidum, vbi aliqui
Frentanum urbem antiquam malè collocant.
Caramanicum: *Caramanero*, & *Caramanico*, nobile op-
pidum, & populo frequens.
- Buchianicum: *Bocchianico*, Marchionatus nobilissimi
caput.
- & Arca: *Archi*.
- Turricula: *Toricella*.
- Mons Dorisius: *Monte Doriso*, caput Comitatus.

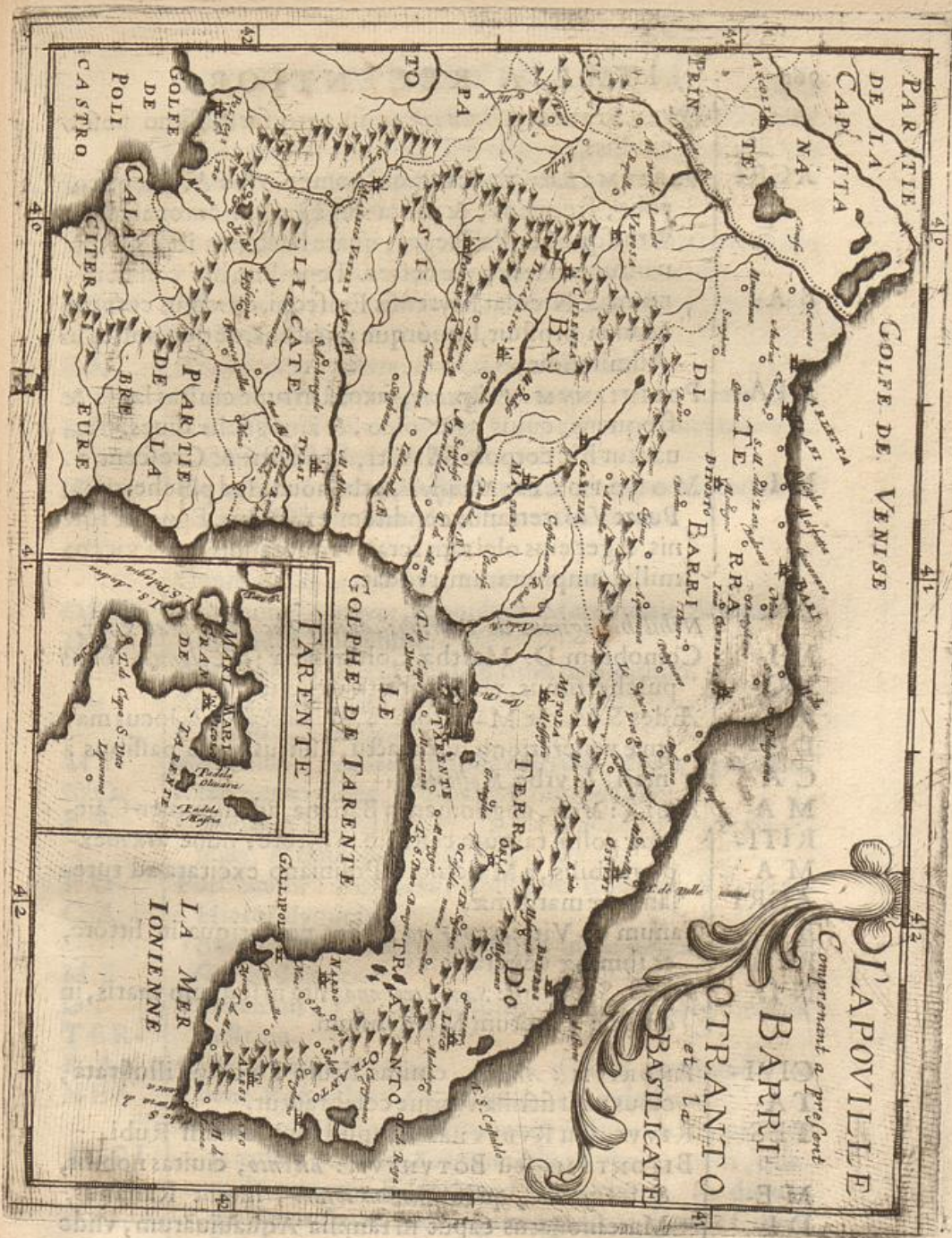

- P**alictum: *Paglieta*, ita dictum quòd hîc olim aratores cumulos paleæ relinquerent.
- MI-** Fanum S. Boni: *San-Buono*, Principatus titulo insigne, Caracciolorum.
- NO-** GVASTVM AMONIVM: *Guaſto di Amone*, caput Marchionatus; vbi ædes magnificæ, in quarum atrio os ex capite piscis instar trunci arboris: piscis ille ad hoc littus eiectus est, ait Leander.
- RA** Penna: *Penna*, non procul ab Asinella Fl.
Colmessium: *Colle-Meſſo*.
Ad D. Angelum Pescolanum: *Baſecolico*.
- LO-** AGNONIVM: *Agnone*, in intimâ valle prope M. Maiellam, oppidum cultum, & huius tractus princeps.
- CA** PALENVM: *Palena*, in quâ voce Leander agnoscit reliquias nominis Pelignorum.
- CA** Furca Palena: *Forca Palena*, vnde ortus Nicolatus Furcanus Eremita, qui Romæ mortuus miraculis claruit.
Ciuitas Luparella: *Ciuita Luparella*, oppidum frequens, munitum naturâ, & elegans.
- A-** D. Maria quinque millium: *Rocca quinque Miglia*.
Arx Rafini: *Rocca del Raſſi*, castrum munitum.
Scontronium: *Scontrone*.
- PRV-** Castrum Sanguineum: *Castro di Sangro*, locus sat munitus.
Aufidena: *Aufidena*, vrbs antiqua, nunc pænè deserta.
Villa vallis Regiæ: *la Villeta*, locus peramœnus.
- TII** Campus D. Pentini, aliter Pentinia: *Pentinia*, seu *Pentini*, vbi vëstigia antiqui Corfinij. Hîc templum D. Pentino sacrum, & maximæ vrbs rudera, vt ait Leander.
- CITE-** Anuerſa: *Anuerſa*, Comitatus caput.
- POPVLIVM:** *Popolo*, lautum oppidum vbi Aternus ponte iungitur. Sat munitum est, & creuisse videtur ex Corfinio destructo, vt Cluërius arbitratur. Insignitum est Ducatus titulo, olim Cantelmorum.
- RIO-** Moronium: *Il Morone*, viculus vnde dictus S. Cælestinus vulgò *S. Pierre de Moron*.
- RIS.** Cænobium S. Spiritus: *San-Spirito*, tribus à Sulmone millibus, vbi solitariam vitam egit S. Cælestinus.

- Pratula: *Pratola*, vrbecula lauta in ditione coenobij S. Spiritus.
- MON-
TES
H V-
I V S
R E-
G I O-
N I S. } CABALLVS: *Monte Cauallo*, videtur esse pars montis Maiellæ.
MAIELLA: *Monte Maiella*, Apennino adiacet, & multum excurrit, scilicet ab Apennini radice ad Fl. Aternum, syluis obductus, ubi feræ quamplurimæ, & maximi vrsi. Rupem huius montis incoluit S. Petrus Moronensis, dictus Cælestinus V. vnde Cælestini dicti sunt Moronenses, & Maiellani.
- FLV-
VII
H V-
I V S
T R A-
C T V S. } Aternus: *Pescara*, de quo supra.
Lentus: *Lenta*.
Forus: *Foro*.
Morus: *Moro*.
Feltrinus: *Feltrino*.
Sarus, seu Sanguineus: *Sangro*, aliter *Sanguine*.
Asinellus: *Asinella*.
Trinius: *Trigno*.
- NVM. 9. *Territorium Barianum*, Terra di Bari.
- CIVI-
T A-
T E S
M A-
R I T I-
M Æ } BARVLVM: *Barleta*, olim tantum castrum vnum ex quatuor præcipuis Italiæ, à Friderico II. Imp. conditum anno 1242. vt quidam volunt, alij auctum duntaxat ex Canusij ruinis. Littus hoc infidum est, & non nisi iactis molibus portus conseruatur. De variis eius Dominis vide Leandrum.
TRANVM: *Trani*, olim Traianum quia reparatum à Traiano, vnde vox recens contracta est. Eius arcem exci-
tauit Frid. II. ager eius fertilissimus, portus ferme oblimatus, ipsa vrbs sensim deficit.
VIGILIA: *Biseglia*, ciuitas in præcellis rupibus sita, cuius ager perferax: celebrantur Vuæ Vigilianæ saccharo conditæ. Item & Manna quod fluit semper ex ossibus S. S. Mauri, Sergij, & Pantaleonis.
MARFETTA, aliter *Morfita*, & *Melfata*: nunc *Molfetta*, ciuitas minuta, sed elegans & diues.

nobij
ontis
mul-
Ater-
Z ma-
ertrus
estini

m ex
ondi-
dun-
st, &
vatis

Tra-
exci-
fermè

, cu-
acca-
offi-

olfetta,

1v-

- IUVENATIVUM: *Giouenazzo*, in agro fertilissimo posita ciuitas.
- AGRI BARIUM: *Bari*, vnde regioni nomen, vrbs Archiepiscopalis, frequens, & lauta: in eâ olim coronabantur vtriusque Siciliae Reges, quare haecenus ibidem seruantur omnes regiae vestes. Templum hîc celeberrimum S. Nicolai Myrensis Episcopi, ex cuius corpore Manna profluit, liquorque mirabilis, de quo postea in Admirandis.
- B A-RIA- POLINIANUM: *Polignano*, saxosâ in rupe ciuitas lauta, & frequens, cuius ager oleo, & amygdalis diues. Seruantur hîc corpora SS. Viti, Modesti, & Crescentiae.
- N I. MONOPOLIS: *Monopoli*, vrbs noua, sed pulcherrima, Putat Volaterranus conditam ex veteris Egnatae ruinis. Ager eius olei tam ferax vt quotannis supra vicena millia amphorarum reddat.
- MI-NO-RA-LO-CA } *Nihil hîc agimus de Turribus, quibus hoc littus praetexitur.*
 M A- } Cœnobium D. Marthae Columnanae: *la Colonna*, locus
 RITI- } pulcherrimus, vbi Minoritae degunt.
 M A- } Aedes S. Mariae Martyrum: *S. Maria della Rosa*, locus ma-
 AGRI } gnæ venerationis hoc tractu, distans mille passibus à
 B A- } mari, & vrbe *Molfetta*.
 RIA- } MOLA: *Mola*, cognomento Bariana, ad discrimen Caie-
 N I. } tanæ; olim tantum castrum in littore, nunc arx inex-
 } pugnabilis, à Marchione Poliniano excitata ad tute-
 } lam orae maritimæ.
 } Fanum S. Viti: *San-Vito*, ædes perantiqua in littore,
 } & summæ venerationis.
 } Arx S. Stephani: *San-Stephano*, sita in scopulo maris, in
 } ditione Equitum Melitenensium.
- CIVI-ANDRIUM: *Andria*, ciuitas titulo Ducatus illustrata,
 TA- } cuius vasa fictilia vbique celebrantur.
 TES } RIVVS, seu RVBVS: *Ruvo*, apud Antoninum Rubi.
 ME-BITONTUM, seu BOTVNTUM: *Bitonto*, ciuitas nobilis,
 DI- } & frequens, quasi *Bonum totum*, inquit Rastanus,
 TER- } Marchionatus caput in familia Aquauiuarum, vnde
 } maximus ille concionator Minorita.

- R A- CANVSIVM: *Cannosa*, ciuitas olim, nunc Episcopatus eius vnitus Bariensi. Sita est in colle, non procul à veteris loco, cum hæc sit in edito loco, antiqua in planitie collocata fuerit.
- NEÆ CONVERSANVM: *Conuersano*, caput Comitatus, in ditione Ducis Atrini; affixum est dorso montis.
- AGRI MINERVINVM: *Moneriuino*, luculenta ciuitas in limite Basilicatæ.
- BA- BITETTVM: *Bitetto*, ciuitas non illepidi.
- RIA- ALTAVILLA: *Altamura*, Principatus titulo clara Ducis Traiectini ex familiâ Neapolitana Caietanorum. Ciuitas est, sed sine Episcopo.
- NI. GRAVINA: *Gravina*, Episcopalis & caput Ducatus in familiâ Ursinorum, lepida & culta ciuitas.
- OPPI- Cannæ: *Canna destrutta*, rudera tantum.
DA Coratum: *Quarata*, oppidum Marchionis Aquinatis, vbi horti cultissimi.
- & Terlitium: *Terlizzi*, cultissimum oppidulum.
Sauilianum: *Sauigliano*.
Cassanum: *Cazzano*.
- MI- Aquaiuia: *Aquaiuia*, nobile castrum, cuius ager vino, frumento diues, in ditione Comitatus Ioiæ.
NO-
RA Castellum Nucis: *la Nuci*, nobis *la Noix*, vbi peramœnum, & diues palatium Ducis Atrini.
- LO- Putilianum: *Putignano*, oppidum Equitum S. Ioannis Hierosolymitani.
CA
- ME- Thurium: *Thuri*, vetus oppidum nunc perexiguum, & sensim deficiens.
DI- Phasianum: *Fasciano*, Equitum quoque Melitenfium castrum.
TER-
RA- Cisternium: *Cisternino*. } loca peramœna, &
NEA Locus Rotundus: *Loco Rotundo*. } cultissima.
- AGRI IOIA: *Ioia*, castellum frumento diues, in cuius agro præclara nemora, & commoda ad venationem, quare hic arcem Fridericus II. excitarat. In ditione est Ducis Atrini, cuius primogenitus dicitur Comes Ioiæ.
- BA-

- RIA- Noia: *Noia*, in ditione Comitum Ioiæ, & loco feraci Cumini, Anifi, Goffipij:
 Rontilianum: *Rutigliano*, in ditione Ecclesiæ Bariantæ,
 Balsanum: *Balzano*.
- NI. Medonium: *Medugno*, oppidum perhonestum quondam Bonæ Sfortiæ Polonorum Reginæ in agro feracissimo.

NYM. 10. De Territorio Hydruntino, aliter Tarentino, vulgò *nuntantum*, Terra di Otranto.

- CIVI- BRVNDVSIVM: *Brindisi*, Gallicè *Brindes*, portus capacissimus, & munitissimus tribus castris, seu arcibus firmatus, quarum vna in mari dicitur *Il forte*. In eius agro nemora visuntur olearum.
- TA- HYDRVNTVM: *Otranto*, vnde regioni nomen, cum castro munitissimo, quod excitauit Alphonfus Aragonius II. cum eam recepisset à Turcis, qui urbem impetu ceperant 1481. quando & ciues nobile martyrium subierunt.
- TES. FANVM S. MARIÆ LEUCENSIS: *S. Maria de Leuca*, vbi quondam Mineruæ fanum, vt putat Leander.
- MA- GALLIPOLIS: *Gallipoli*, vrbs planè inexpugnabilis, exiguo Isthmo continenti adnexa, & scopulis magnâ ex parte vallata.
- RITI- TARENTVM: *Taranto*, ciuitas in peninsulâ, nunc constituta, Principatus titulo insignis qui diu hæsit in familiâ Ursinorum; portus eius ferè corruptus est iactis molibus, sed sinus ita piscibus scatet, vt toti Lucaniæ, & Apuliæ sufficere videantur. Duo adhuc visuntur portus, quos incolæ Maria vocant; extra & è regione Insularum Mare magnum *Mari Grande*, & in recessu sinus Mare paruum *Mari Piccolo*; vbi Tarentum vetus erat sita est arx munitissima. cincta marinis aquis, à Ferdinando Aragonio Neapolitano Rege.
- MÆ. Turris Villæ Nouæ: *Torre di Villa Nuova*, portus Ostunensis, quia eò Ostunenses deferunt merces suas.
- AGRI. Turris S. Castaldi: *Torre San-Castaldo*, vicus, Aletino-
- HY- DRV- TINI.
- MI- NO- RA.

L O- rum ferè portus, quippe eò deferunt Aletini quæ dis-
 C A- tracta volunt.
 Rupes: *Rocca*, aliter *Torre di Roga*, munitissimum castel-
 M A- lum in scopulo:
 RITI- Prom. S. Marix: *Torre di S. Maria di Leuca*, olim Iapy-
 M A- gium Promontorium.
 Turris Morciana: *Torre di Morciano*, aliter *di Maffento*.
 AGRI- Fanum S. Petri: *Torre San-Pietro Bauigna*, non procul à
 littore, vbi mirus concursus mercatorum 3. Nonas
 H Y- Aprilis.
 DRV- Fanum S. Viti: *Torre di Capo San-Vito*, nobilissimum cœ-
 nobium Monachorum S. Basilij, lapidis iactu à mari
 distitum, vbi caput S. Viti seruatur, & ab indigenis
 TINI- colitur religiosè.

CIVI- MATERA: *Matera*, Archiepiscopalis, diruta à Sarrace-
 nis, olim Grauinensis Ducis, nunc Regia, vnita est
 Archiepiscopatu *Cirenze*, & in hac sæpe Præsul A-
 T A- cherontinus degit, vnde occasio errandi Collenucio,
 qui putauit hanc olim dictam esse Acherontiam.
 TES CASTELLANETA: *Castellaneta*, ad Fl. Taluum exigua ci-
 uitas, sed fat lauta.
 M E- MOTVLA: *Motola*, ad radices montium.
 D L- OSTVNVM: *Ostuni*, perampla ciuitas & diues, olim in
 ditione Bonæ Sfortix Polonorum Reginx: cuius ager
 oleis, & amygdalis abundat.
 TER- ORIA: *Oria*, alijs *Oira*, olim *Vria*, in colle ciuitas peran-
 tiqua, cui arx adiacet munitissima Marchionum è no-
 R A- bili genere Balciorum.
 NE Æ ALETIVM: *Lecco*, & *Leccia*, de cuius nomine, vide mul-
 tas nugas apud Leandrum: Nunc præcipua est huius
 regionis, & consilium in eâ Regium totius Apulix.
 AGRI Patronum sibi elegit P. Realinum, de cuius vitâ mira-
 bili nuper editus liber.
 H Y- NARDVM: *Nardo*, antiquissima ciuitas, populo nunc
 frequens, & lauta, olim Neritum.
 DRV- CASTRVM: *Castro*, frequens ciuitas mercatorum con-
 uentibus olei causâ. Anno 1537. pessimè accepta à
 GGGggg iij

Turcis contra datam fidem.

TINI.

ALEXANVM : *Alessano*, nobilis & lauta ciuitas in agro peramceno.

VXENTVM : *Vgento*, olim ampla ciuitas, vt eius arguunt rudera, nunc perexigua, in agro opimo, sub ditione Centani Comitis.

Mafafra : *Massafro*, exiguum, sed munitissimum castellum.

OPPI-

Genofa : *Ginofa*, exiguum, & minutæ famæ oppidum.

DA

MARTINA : *Martina*, à quibusdam Bario adiudicatur, in ditione Caraccioli Ducis, opacis nemoribus, & paucis cincta.

&

Monticellum : *Monticello*, in limite Bariano.

Celia : *Ceglio*.

MI-

Fanum S. Viti : *San-Vito*.

NO-

MESSANIA : *Misagna*, condita loco Antiquæ Messapiz, vt quidam arbitrantur.

RA

Missanium : *Misciano*, in agro opimo & feraci, maximè olei, & croci.

Quinsanum : *Squinzano*.

LO-

Crotalia : *Grotaglia*, oppidum Ecclesiæ S. Castaldi Tarenti, in feracissimâ regione sita.

CA

Monacitium : *Monacizzo*, oppidum parum frequens, & relictum aratoribus; arcem tamen habet non immunitam.

ME-

Maruccium : *Maruggio*.

DI-

CASALE NOVVM : *Casal Nuovo*, in ditione Marchionis Oriani, cuius ager frumenti vberrimus; indigenæ credunt esse antiquam Manduriam, cuius meminit Liuius.

TER-

RA-

Turris S. Sufannæ : *Torre di Santa Susanna*, vrbecula ampla, frequens, & opulenta.

NEA

Leueranum : *Leuerrano*.

AGRI

CASTELLVM S. PETRI GALATINI : *San-Pietro Galatino*, in nemore olearum, cuius dynasta Ferrandus, ex illustri famillâ Castriotarum.

Soletum : *Solito*, locus perantiquus eiusdem ditonis.

HY- Noia: *Noia*, castrum munitissimum naturâ, & loco.
 DRV- CORLIANVM: *Curigliano*, nobile, ac munitum oppi-
 dum in modico colle, vbi arx quoque percelebris &
 munita; incolæ circumpositi Græci sunt, & ager amœ-
 nus.
 TINI. Francauilla: *Franca-villa*, Marchionis Balzani.
 Carpinianum: *Carpignano*.

FLVVII BRADANVS: *Bradano*, limes Basilicatæ, & huius Ter-
 AGRI ritorij, qui hyeme sic intumescit vt vno ponte li-
 HY- gneo, eam ob rem excitato, transmitti queat.
 DRVN- Taluus: *Taluo*, Castellanetam alluens, & Salsum flu-
 TINI. uiolum recipiens; ad eius ostium Salinæ nobiles.
 Tarus: *Taro*, seu *Tara*.

LACVS LIMINIA: *la Limina*, vox à Græcâ detorta, lacus sal-
 AGRI sus in quem mare se insinuat.
 HY- Mascia: *Mascia Padula*, non procul ab vrbe Tarentinâ,
 DRVN- & in eius agro.
 TINI. Paludes: *la Padula*, lacus plurimi ad radices Apennini,
 qui niuibus liquatis impleri solent.

N V M. II. *Basilicata, pars Lucaniæ maxima, Basilicata.*

CIVI- ACHERONTIA: *Cirenza*, Archiepiscopalis ciuitas, cui
 vnita sedes Materensis, vnde hic Episcopus vocatur
 aliquando Acherontinus, & Materanus, & vtraque
 ciuitas appellatur Archiepiscopalis. Dicitur apud
 Paulum Diaconum Agerentia, vnde formata vox
 TA- *Acirenza*, & *Cirenza*.

VENVSIA: *Venosa*, exigua ciuitas ac pænè deserta in
 agro oleis distincto; caput Principatus.

TES MELPHI: *Melfi*, cuius Episcopus Melfitenis nomina-
 tur.

LAVELLVM: *Lauello*, patria Tartelæ magni Ducis, quo
 vsus est Sfortia: in ditioe Tuffiorum est lepida ciui-
 BA- tas.

RAPOLLA: *Rapolla*, minuta ciuitas, & nullius ferè no-
 minis.

- SILI- MONS PELOSVS : *Monte Peloso*, ciuitas in iugis, in ditio-
ne Ducis Traiectini; malè à Leandro affigitur Fl. Bra-
dano.
- TRICARICVM : *Tricarico*, Bisiniani Principis, vbi cor-
pus S. Potiti afferuatur; aiunt & indigenæ S. Antonij
Abbatis, lauta est in primis ciuitas.
- CA- POTENTIA : *Potenza*, ad radices Apennini sensim defi-
cit.
- MARSICVM VETVS : *Marsico Vetere*, Episcopalis supra
quam Marsicum Nouum in Principatu Citeriore.
- TÆ. TVRCIA : *Tursi*, colli affixa ciuitas lauta, in quam Epi-
scopatus Aglonensis translatus est, quare Episcopus
huius loci dicitur Aglonensis, & Turciensis.
- Atella : *Atella*, in montibus oppidum Apulum cogno-
minatum ad discrimen Campani.
- MI- Rubus : *Ruuo*, vrbecula ad Apennini radices.
- Murus : *Muro*, in limite Principatus.
- NO- Mons Albanus : *Mont' Albano*, in Tabulis malè *Albano*.
- FERRANDINA : *Ferrandina*, castellum excitatum à Fer-
randino Calabriae Duce Alphonfi II. Neapol. Regis
filio, non procul ab eo loco vbi Vegianum subuersum
est terræ motibus.
- LO- Mons Scagiosus : *Monte Scaglioso*, Principis Bisiniani op-
pidum.
- CA Bernalda, aliter Camabra : *Bernauda*, & *Bernarda*.
- TVRRIS MARINA : *Torre di Mare*, supra ostium Fl. Ba-
sentij excitata contra Piratarum excursiones, nunc
& deserta. In campo peramœno vicino situm erat anti-
quum Metapontum.
- OPPI- ARX IMPERIALIS : *Torre della Rocca Imperiale*, sic dicta,
quia excitata à Friderico Imp. Siciliae Rege. Arcem
muniit egregiè Alphonfus II.
- DA Canna : *Canne*, à quibusdam Calabriae tributa.
- Francauilla : *Francauilla*, vbi splendidissimum Carthu-
sianorum cœnobium.
- BA- Claromontium : *Clarimonte*, castrum eximium.
- Episcopia : *Piscopia*, cultissimus burgus.

- SILI-** Stilianum: *Stigliano*, caput Principatus.
 Fanum S. Archangeli: *Sant-Archangelo*.
Niger Lacus: *Lago Negro*, oppidum ad lacum cognominem.
- CA-** Rotunda: *la Ritonda*, vrbecula in colle orbiculari specie, cuius ædificia in orbem coeunt, vnde & nomen traxit.
- TÆ.** Maratia duplex: *Maratia*, superior & inferior, hæc ad mare inferum perampla, illa ad montium radices pertenuis.
- FLV. VII** BRADANVS: *Bradano*, de quo numero superiore.
 BASENTIVS: *Basiento*, qui imbribus sic intumescere solet, vt plerumque ponticulos ligneos omnes auferat, quibus hæc regio stata, non sine periculo naufragij indigenarum.
- BASILI- TÆ.** Salandrus: *Salandrella*, ab oppido cognomine *Salandro Salandra*.
 Agrius: *Agri*, rapidissimus.
 Sineus: *Sino*, multis fluuiolis auctus, & plerumque imbribus tumens cum magnâ indigenarum clade.

NVM. 12. *Calabria Citerior*, Calabria Citra.

- CIVI-** CONSENTIA: *Cosenza*, amplissima ciuitas, nam 7. colles coercere dicitur, cremata à Sarracenis sub Ioan. XIII. Pontifice. Calabriae totius erat caput olim, & nunc prima est post Neapolim totius regni: Castrum habet munitissimum, sed desertum, & duobus fluuiis eluitur, Busento & Cratide: moris & serico circumposita abundat regio.
- T A- TES**
- CA-** ROSSANVM: *Rossano*, tribus millibus à mari, à quo tamen dicitur sinus Rossanenesis, pars antiqui Tarentini. Ciuitas est Archiepiscopalis sita in agro fecundissimo. Hic arbusculæ piper gignunt.
- LA-**
- BRIÆ** BVSINIANVM, & BISINIANVM, & BISIDIANVM: *Bisignano*, in colle quem montes editissimi vndequaque vallant. Arcem habet munitissimam, & Principatus titulo clara est DD. San-Seuerinatium.

Parall. Geogr. Tom. II.

HHHhhh

- CARIATHIS NOVA : *Cariati Nuova*, in Mediterraneis perhonestâ ciuitas Comitatus titulo insignita.
- CITE. VMBRIATICVM : *Vmbriatico*, ciuitas exigui nominis, in montuosâ regione.
- CERENTIVM : *Cerenza*, in eodem quoque tractu inter montes.
- STRONGILVS : *Strongoli*, in editâ rupe ciuitas collocata.
- MARTORANVM : *Martorano*, perantiqua ciuitas inter colles ex Apennino prominentes.
- RIO- AMANTIA, aliter Adamantia, & Manthia : *Amantea*, Bisiniani Principis, in cuius agro faccarum copiosè prouenit. Arcem habet insignem, & clara fuit Aragoniorum & Gallorum bellis.
- FANVM S. MARCI : *San-Marco*, in agro perferaci sita ciuitas Principis Bisiniani.
- RIS. MONS ALTVS : *Mont-alto*, ciuitas à situ nomen habet, circumposita regio ferax, & moris consita, incolæ parum urbani.
- CASSANVM : *Cassano*, in regione aspera sub ditione Principis Bisiniani.
- MI- S. Maria Gratiarum : *S. Maria del Gracia*, magnæ venerationis locus in limite Principatus.
- NO- Scalia : *Scaglia*, aliter *Scalea*.
- RA- Cirella : *Cirella*.
- LO- Citrarium : *Citraro*.
- CA- PAVLA : *Pàola*, non procul à littore, in cuius agro vinum generosissimum nascitur; in ditione Ducis Villaris.
- CA- Hinc natus S. Franciscus Calaber, qui hinc nomen BRIÆ traxit, Minimorum parens, magnusque Thaumaturgus.
- CITE- RIO- San-Lucidum : *San-Lucido*, illustris familiæ Caraffarum castrum; vino suo celebratur.
- RIS- AD Fredus : *Fredo*, oppidum cum fluuio cognomine, cuius ager pulcherrimus, & amœnus abundans malis citreis, TYR- in ditione Mendozarum Hispanorum.
- RHE- Castilio, cognomento maritima ad discrimen Consentinæ : *Castiglione Marino*, in limite Vterioris Calabriae.
- NVM. HHHhh ij

- MI- ROSETVM: *Rosito*, oppidum, & ei adiacens castrum,
 NO- vulgò arx Rosetana in scopulo maris *Castro de Rosito*; &
 RA- à quibusdam eò vsque promouetur Calabria superior.
 LO- Amygdalaria: *Amygdalara*, aliter *Amendolara*, duobus à
 CA- mari millibus, patria Pomponij Lxti; nunc in ditione
 Marchionis Sarchini è familiâ Caraffarum.
 CA- Albidona: *Aluidona*, ad montes paulò à mari remota.
 LA- Trebisatium: *Trebisazzi*, & *Trebisaccia*.
 BRIÆ Cerciarum: *Cerciara*, seiuncta item à littore inter altissima
 iuga oppidum Marchionis Montis Sarchij.
 CITE- Sybaris Rudera: *Sybari Ravinata*.
 RIO- Cariathis Vetus: *Cariati Vecchia*, non procul à Noua, op-
 RIS- pidum non incultum olim, sed nunc deficiens.
 A D- Calopitiatum: *Calopizati*, oppidum in agro fecundissi-
 MA- mo.
 RE- Abbatia S. Mariæ Patiranæ: *S. Maria di Putadora*; lau-
 IO- tissimè ædificata, quò finitimæ gentes magnâ religio-
 NIVM- ne conueniunt. Ab eâ mulieres arcentur, neque villâ
 Caput Alicium: *Capo dell' Alice*.
 Melissa: *Melissa*, in Regione peramcænâ.
- MI- Campus Temesis: *Campo Temese*, vbi sylua, & planities
 NO- peramcæna, vtrisque vallata celsissimis montibus, an-
 RA- gusto vtrisque ostio, quod ægrè & cum periculo hyc-
 LO- me subeas.
 CA- MORANVM: *Morano*, in agro pulcherrimo, ad initia Fl.
 ME- Sybaris, & ab hoc oppido via nomen habet.
 DI- CASTRVM VILLARE: *Castro Villare*, editissimo loco po-
 situm oppidum, in ditione Spinellorum.
 SARACINA: *Saracina*, ad radices Apennini in ditione
 Principis Bisiniani.
 ALTOMONTIVM: *Alto Monte*, oppidum vallatum vitibus
 & fructiferis arboribus; celebrantur & eius vicinæ sa-
 linæ. Hic quoque optimum Manna legitur, & è mon-
 tibus vicinis editissimis Crystallus effoditur.

- Castilio cognomento Cosentina: *Castiglione*, ad Fl. Crarim, caput huius agri, & tractus.
- TER- Lucij, & Lilucium: *Luzzi*, vel *Liluzzi*, cuius ager moris confitus.
- RA- Tarsia: *Tarsia*, antiquum oppidum vt putant indigenz; frequens, & opulentum.
- NEA Terra Noua: *Terra Nuova*, omnibus rebus oppidum affluens.
- Fuggianum: *Fuggiano*, in agro fertili situm oppidum, Principis Bisiniani.
- CA- Maluetum: *Maluito*, ad Fl. Malosam.
- L A- Fanum S. Mauri: *San-Mauro*, pulcherrimis ædificiis nitens, vbi palatium magnificentissimum Principis Bisiniani, in nemoroso tractu situm, & venationibus apto.
- BRIÆ CORLIANVM, & Curilianum: *Curigliano*, ad quod argenti fodinz.
- Renda: *Rende*, vicus Marchionatus titulo illustris, circa quem Pandosiz rudera Leander agnoscit.
- CITE- Castellum Francum: *Castro Franco*, in ditioe Principis Bisiniani.
- RIO- BELLOMONTIVM: *Belmonte*, cuius ager ad instar horti confitus est; Tarsiz Comitum oppidum est.
- RIS: Petra mala: *Petra-mala*.
- ALTILIA: *Altelia*, ad Fl. *Sanuto*, populo frequens, & rebus omnibus ad delicias affluens.
- Aprulianum: *Aprugliano*.
- FLV- IN MA- LAVS: *Lao*, aliter *Laino*.
RE Solius: *Solio*.
- VII TYR- Frigidus: *Rio Freddo*, seu *Fiume Freddo*, oppidum cognomine alluens.
- RHE- Oliua: *Oliua*.
- CA- NVM Sanutus: *Sanuto*.
- L A- IN MARE Saracinus: *Saracino*, seu *Cerchiaro*.
Caldanus: *Caldana*, olim *Cyris*.
Racanellus: *Racanello*, olim *Cilistarnus*.
- BRIÆ COCHILIVS: *Cochile*, olim *Isaurus*: *Isauro*.
Sybaris, cui iunguntur } Senitus: *Senito*.

HHHhhh iij

CITE- RIO- RIS.	} WAINOI	CRATHIS: <i>Crate</i> , in quem cadunt plerique fluuij, quorū præcipui sunt	Turbidus: <i>Torbido</i> . Cotylus: <i>Cotyle</i> . BVSENTVS: <i>Busento</i> , in cuius alueo sepultum cadauer Alarici qui Romanam ceperat, deriuato alueo, & operis interemptis. Malè hic confunditur cum eo, qui cadit in finum Tarentinum, & <i>Basiento</i> dicitur.
		Triuntus: <i>Trionto</i> , olim Tracis.	
		Lipudus: <i>Lipuda</i> , olim Aretus. Netus: <i>Neeto</i> , olim Neæthus.	

NVM. 13. *Calabria Vltior*, Calabria, seu Calauria Oltra.

CIVI-	RHEGIVM: <i>Reggia</i> , seu <i>Rezzo</i> , vrbs pænè deserta ante aliquod tempus, quòd Caradinus Solimanicæ classis præfectus eam occupasset, atque diripuisset, sed in dies reparatur ob commodum inde in Siciliam transitum.
TA-	SANSEVERINA: <i>Sanseuerina</i> , exigua, sed municissima ciuitas, & culta supra reliquas huius tractus.
TES	NICASTRVM: <i>Nicastro</i> , splendidè ædificata ciuitas, in agro pereleganti, arboribus in horti formam constitis.
	TABERNA: <i>Tauernna</i> , nobilis ac frequens ciuitas, & plena hominibus literatis, ait Leander.
	BELICASTRVM: <i>Belcastrum</i> , vbi antiqua Petilia Leandro, seu hæc ex eius ruinâ exædificata est.
CA-	CROTO: <i>Cortone</i> , seu <i>Cotrone</i> , Marchionatus Columnarum, nunc minuta & parum populosa, iuxta littus arx inchoata est à Carolo V. Imp. ob tutelam littoris, quia Caradinus Turca hunc locum diu specularus erat.
LA-	INSVLA: <i>Iſola</i> , minuta ciuitas, sed lepida.
BRIÆ	CANTAZARA: <i>Cantazaro</i> , excitata vt creditur à Procuratore Nicephoti Imperatoris; olim ditionis Columnarum, nunc Regia.
	SCYLLATIVM, & Scyllerium: <i>Squilace</i> , Principatus ti-

- rulo insignitum, in ditioe Borgiarum.
- V L-** **HIERACIVM**: *Girace*, titulo Marchionatus nobile, vbi Locrorum ruinæ.
- T E-** **MONS-LEO**: *Monte-Leone*, ciuitas in colle Apennini, vbi prius Vibo Valentia; Comitatus nomine illustris, in campo peramæno.
- R I O-** **MILETVM**: *Mileto*, aliter *Melito*.
- R I S-** **TROPÏA**: *Tropea*, pulcherrima ciuitas omnibus rebus affluens, populosa, & in agro perferaci. Sic dictam putat Leander à Tropæis illic exstantibus.
- R I S-** **NICOTERA**: *Nicotera*, in littore ciuitas elegans, & diues.
- R I S-** **OPPIDVM**: *Oppido*, Comitatus titulo clara.
- R I S-** **BOVA**: *Boue*, seu *Boua*.
- M I-** **SANT-EVPHEMIA**: *Sant-Eufemia*, vnde sinus nomen habet, vrbecula lauta: hinc Paulam vsque Corallium legitur.
- N O-** **LOPITIUM**: *Lopizzo*, aliter *Pizzo*, ad quod infiniti thynni quotannis capiuntur.
- R A-** **CA** **BIUONA**: *Biuona*, olim Hipponij emporium, hodie piscatoribus addicta.
- C A-** **BRIATICVM**: *Briatico*, honestum oppidum in agro fecundo, & splendido situm.
- L A-** **BRIÆ** **Prom. Baticanum**: *Cabo Vaticano*, sic dictum à Sarracenis paganis, quos canes incolæ vocabant, ait Leander.
- V L-** **T E-** **R I O-** **R I S-** **A D-** **M A-** **R E-** **TYR-** **R H E-** **NVM.**
- I O I A**: *Gioia*, aliquantum à littore discreta, cuius ager ferax frumenti, & citreorum malorum.
- P A L M A**: *Palma*, vicus perlaurus, & nobilis.
- B A N I A R A**: *Bagnara*, oppidum cultissimum.
- S C Y L L A E M**: *Scyglia*, oppidum olim nobile, nunc sensim deficit.
- C A T O N A**: *Catona*, diuersorium omnibus rebus egens (inquit Leander) vbi ruinæ turris, quam idem suspicatur esse Columnam Reginam.
- P R O . A R M O R U M**: *Capo del Armi*, quod perperam Leander confundit cum *Spartiuento*.

- MI-
NO-
RA
LO-
CA
CA-
LA-
BRIÆ
VL-
TE-
RIO-
RIS
AD
MA-
RE
IO-
NIVM
- Caput Columnæ: *Cabo della Colonna*, olim Lacinium, sic dictum, quòd hîc aliquot columnæ iacent ex rudibus Templi Iunonis Lacinix.
- Caput Rifunum: *Cabo Rizuno*, olim pars Iapygij.
- CASTELLVM: *Castello*, olim castra Annibalis Leandro, sic dictum à multitudine turrium quæ hîc prostant.
- Fanum S. Catharinæ: *Santa Catharina*.
- Caput Stilum: *Cabo Stilo*, olim Carcinum.
- Rocella: *Rocella*, aliis Rocodella.
- Caput Bursanum: *Capo Bursano*, olim Zephyrium, unde locus vicinus Motta Bursani, vbi quidam perperam statuunt rudera vrbis fabulosæ Brutij.
- BRANCALEONIVM: *Brancaleone*, corruptè *Brancaleone*, non procul à littore oppidum nitidum.
- Cœnobium S. Mariæ Tridentinæ: *S. Maria di Terdesi*, Monachorum S. Basilij, quod sic dictum volunt à Tridente Neptuni, cuius hîc olim Fanum.
- Caput Spartiuentum: *Cabo Spartiuento*, olim Herculeum; ita dictum quòd hîc nautæ vela cogantur inflectere, & mutare; Leander malè Leucopetram vocat.
- MI-
NO-
RA
LO-
CA
ME-
DI-
TER-
RA
NEA
CA-
LA-
BRIÆ
- Simaris: *Simari*, vbi quidam ineptè Sybarim collocant.
- CYTRVM: *Cutro*, quasi Chitro (inquit Leander ex Rafano) à frigore, quia oppidum impositum monti semper algere videtur.
- Policastrum: *Polycastro*, honestum oppidum.
- Gemilianum: *Gimigliano*.
- Franca-villa: *Franca-villa*, iuxta quam fanum Sanctæ Mariæ à Cruce, *S. Maria della Croce*, locus magnæ venerationis.
- Vallis Longa: *Valle-Longa*, oppidum amœnum.
- Surianum: *Soriano*.
- SAGRIANVM: *Sagriano*, nomen habens à fluuio Sagra quo eluitur, oppidum cultissimum.
- STILLVM: *Stillo*, in monte perhonestum oppidum, & factum antiquum.
- Burellum *Burello*.
- Calimera Castellum: *Calimera*, domus peramœna Dynastæ

- VL- nastæ Briatici, in quo nihil deest ad voluptatem; hanc describit accuratè Leander.
- TE- ROSARNVM: *Rosirno*, nomen accepisse videtur à *Rosis*, quibus eius ager confitus est.
- RIO- San-Georgium: *San-Georgio*.
Polistena: *Polistena*, vrbecula tenuis.
- RIS- SEMINARIA: *Seminara*, oppidum non infrequens Leandro, ad quam Galli Ferdinandum Aragonem deicerunt, & tantùm non ceperunt.
- FLUMARIA MORI *Fiumaria di Moro*, vnde fretum Siculum visitur, cui adiacet conuallis Moris arboribus plena, vnde oppido nomen inditum.
- FANVM S. AGATHÆ: *Sant-Agatha*.
- ELV- AMATIVS: *Amato*, latum flumen, & profundum supra reliqua huius tractus.
- VII IN ANGITOLA: *Angitola*, circa quem ager Treuius *Treuius* dictus, vbi vinum, & saccarum nobile crescit.
- C A- MARI
- LA- TYR- MEDVNA, seu Metremus: *Mesuna*, qui excipit Metremum *Metremo*, ideóque in ostio seruat vtrumque nomen.
- BRIÆ RHE- METAVRVM: *Metauro*, & *Marro*, in recentibus tabulis.
- VL- NO Cenus: *Cenis*.
Tuccius: *Tuccia*.
ALEX: *Alece*, de quo in Vetere.
- TE- TACINVS: *Tacina*, olim *Tergines*.
- RIO- IN ALLIUS: *Alli*, olim *Simirus*.
- RIS- MARI CORAX: *Corace*.
- NIO IO ALARUS: *Alaro*, olim *Eleporus*.
Sagra: *Sagriano*, de quo in superiori libro egimus.

NVM. 14. *Insula Regni Neapolitani.*

- BO- TRE- TREMETVM: *Tremiti*, olim *Tremerum Taciti*, vbi vrbecula egregiè munita cum præsidio, Canonicorum est *S. Ioan. Lateranensis*,

Parall. Geogr. Tom. II.

IIIIII

	M I-		qui hîc degunt Canonici diliguntur ab omnibus vt summæ humanitatis & φιλόξενοι, Ætate nostra terræ motu fædè vastata est.
	T A-		
REA-	NÆ,	}	San- Domini: <i>San- Domino</i> , turre tantum à Piratis, & Turcis defensa.
	3. præcipuæ,		Capraria: <i>Caprara</i> , parum aut nihil culta.
LES	omni- no quin- que.	}	Reliquæ duæ scopuli sunt potiùs quàm Insulæ: de nominibus non conuenit inter Ortelium, Maginum, & alios Geographos. Leander tradit equos præstantissimos alere has Insulas. In has relegatus Paulus Diaconus à Carolo Magno.

INSV- PONTIA: *Ponza*, in quâ Speluncæ Pilati dictæ vnde nautæ aquas hauriunt: iacet è regione Terracinæ.

PALMARIA: *Palmarola*, ad Occidentem Ponticæ decem millibus, à continente 25. distita.

SINONA: *Sanone*.

LÆ PANDATARIA: *S. Marla*.

BENTITIANA: *Ventienne*, aliter *Bitonto*, & *Bitente*.

DOLIVM: vulgò *la Botta*, quia in modum dolij efformata est.

AVS- ÆNARIA: *Ischia*, viginti millium ambitus, vbi vrbs cognominis munitissima cum castello inexpugnabili; nam gradibus in rupe excisis ad id conscenditur, aditus tam angustus vt à duobus militibus seruari queat; munitum est ab Alphonso I. Rege Neapol. Terræ motibus, & eruptionibus igniuomis obnoxia est, vt dicemus in Admirandis. Fontem vnicum habet *Aboceto* in monte. Abundat quibus maximè Phasianis, anaticulis, & minutis volucribus exquisitissimi saporis, vulgò *des Ortolans*.

RE- PROCHYTA: *Procida*, seu *Procita*, cum vrbe cognomine fat munitâ, in cuius Ecclesiâ seruatur corpus S. Margaritæ. Ex eâ quoque ignes existunt. Balnea habet ad effringendos calculos idonea: ab Ischiâ reuulsa est olim & quodammodo effusa; nunc ab eâ pars est separata quæ aliam Insulam efficit, vulgò *Isola di Vinara*.

GNI

NEA- NESIS, vel Nessis: *Nisita*, aliter *Nisari*, quæ celebratur
 Asparagis suis: portum habet, & arcem quam exci-
 tavit Dux Amalphitanus; sita est in finit. Puteolano.
 POLI- CAPREÆ: *Capri*, octo millium ambitus cum ciuitate cog-
 nomine, cuius Episcopus Capritanus dicitur: eius
 T A- reditus ex Coturnicibus desumitur, quæ hic bis in
 anno incredibili copiâ capiuntur, seu dum fugiunt
 NI. hyemem, seu dum ver exquirunt. Hinc quoque olei
 plurimum & ferici euêhitur.
 GALLO, & SANPIETRO, olim *Sirensæ*, quinque milli-
 bus à Capreis, vno à continente milliarlo distat, scopuli
 verius quam Insulæ.

CAPVT VIII.

De Sicilia, & Insulis ei adiacentibus.

§. I. Historica recentis Siciliae.

NVM. I. Nomen Siciliae.

NOMEN antiquum nihil immutatum est, immo Siciliae no-
 men in vniuersum Regnum Neapolitanum propagatum est,
 quod dictum Siciliae Regnum cis Pharum, cum Sicilia ipsa dicta
 sit Regnum Siciliae trans Pharum. Non inficior tamen has appella-
 tiones plerumque mutatas esse, & Siciliam Regnum Siciliae cis
 Pharum, Regnum Neapolitanum Regnum Siciliae trans Pharum
 nuncupatum esse, prout à scriptoribus Siculis, aut Neapolitanis,
 hæc vox usurpata est. PHARVS porrò turris est obiecta Messanæ,
 quæ excitata est, vbi quondam Carybdis erat vortex, nunc *Faro*
 à quâ & Promontorium vicinum nomen habet, olim *Pelorum*,
 nunc *Cabodi Faro*.

Partes eius Insulæ vallium nomina habent, & duo quidem
 difficultate carent NETO & MAZARA; dicuntur enim ab vrbi-
 bus, vt nemo nescit; tertia autem DEMONA, vel DEMINI no-
 minatur Latine *Nemorensis*, quare aliquando & dicitur *valli di*
Nemore; videlicet inquit Fazellus lib. decimo prioris Decadis cap.
 I. vox hæc *Demini* significat *Nemus*, & huic opinioni ipse subscri-